V. 173. 11. 12

DISPUTATIO SOLENNIS
DE
JURE CIRCA FRUMENTUM
Præcipuè
DE
Fructibus & Frumento in genere,
deqve curâ rei Annonariæ & prohibitâ frumenti exportatione &c.

Qvam
DIVINA FAVENTE CLEMENTIA,
Ex Decreto Magnifici JCtorum Ordinis
PRÆSIDE
DN. JOH. FRIDER. RHETIO
JCto & Antecessore Famigeratissimo, Serenissimo Electori Brandenburgico à Consilis, Facultatis Juridicæ Ordinario, ac Decret. & Jur. Publ. Prof. Publ. Celeberrimo,
DN. Patrono, Præceptore ac Promotore suo maximè Venerando,
PRO LICENTIA
SUMMOS IN UTROQVE JURE HONORES AC PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CONSEQVENDI,
CHRISTIANUS THOMASIUS, Lipsiensis,
Philosoph. Mag.
Ad d. XVIII. Octobr. An. 1678. Horis ante & pomeridianis,

FRANCOFURTI & LIPSIÆ,
Apud JEREMIAM Schrey / & HENRICUM JOH. MEYERUM.
R. Vol. II. Disp. XX.

MAY 2 1 1923

DISSERTATIONIS De JURE CIRCA FRUMENTUM.

Præfamen.

COgitanti mihi, de materiâ, qvam loco Disputationis Inauguralis pro licentiâ Summos in Jure capessendi honores elaborarem, qvæqve non ubivis obvia, nec ab aliis jam explicata esset, commodè se obtulit præsens de Jure circa frumentum, qvæ & utilitate pariter ac jucunditate suâ & accedente postea eorum, qvorum nutus imperii loco mihi semper futurus est, suasu, ultrò se mihi commendavit. Sed dum ex variis autoribus, qvæ mihi ad hanc tractationem usui futura essent colligo (qvâ in re, ne aliqvid dissimulem, pro eo, qvo in me propensus est affectu plusqvam paterno, Patronus meus atq; affinis honoratissimus, Amplisf. & Consultisf. DN. JOHANNES FRIDERICUS FALCKNERUS, Serenisf. Elect. Saxon. Consiliarius ac Reip. Lipsiensis Proconsul & Syndicus celeberrimus, *Bibliothecâ suâ instructissimâ, fidelissimè me adjuvit) subitò tanta collectaneorum excrevit copia, ut facilè viderem, intrà Disputationis unius cancellos eorum extensionem includi haud posse. Quapropter mutavi consilium, & qvampriùs unâ Disputatione absolvere statueram, materiam, aliqvot Dissertationibus exhibere jam constitui. Accipe itaq; B. L. priores earum duas, ac reliqvarum elaborationem à me in Academiam patriam feliciter reverso qvam proximè expecta.*

CAPUT I.

De Fructibus & Frumento in genere, deqvè Juris in hoc loco significatu.

SUMMARIA.

Frumentum fructuum species. n.1.
Fructus qvid? n.2.
An eorum nomine veniant usuræ? num. 3.
Fructuum homonymia. n.4. Etymologia.n.5. & Synonymia.n.6.
Glans & fructus qvomodo differant. n.7.
Glans qvid propriè sit.n.8.
Utilitas duplex.n.9.
Fructus intelliguntur deductis expensis n.10. Impensæ qvales intelli-

telligantur. n. 11. Limitationes duæ ad hanc regulam. n. 12.

Fructuum nomine veniunt immaturi, arundo, palea. n. 13. An & nix? n. 14. Affirm. n. 15. & 19. Obj. n. 16. Respond. n. 17. Nivi vectigal impositum. num. 18. Nix est fructus Feudi. n. 19.

Fructus 1. vel naturales, vel industriales, vel civiles. n. 20. Divisionis hujus fundamentum. n. 21 Civiles qui? n. 22. Naturales & industriales. n. 23. In his judicis arbitrium quandoque intercedit. n. 24. Fructus arborei an naturales an industriales? n. 25. Quinam fructus pro industrialibus habendi? relativè. n. 26.

Fructus 2. vel extantes, vel consumti. n. 27. Fundamentum divisionis. n. 28. An fructus venditi habeantur pro extantibus, si venditor pecuniam inde acceptam adhuc possideat? Affirm. Tusch. n. 29. per l. 72. ff. de leg. 2. n. 30. Sed hæc potius probat negativam. n. 31. Dist. inter retineri in patrimonio & converti in patrimonium. n. 32. Explicatur. l. 70. § ult. ff. de leg. 2 n 33 34 35.

Fructus 3. vel pendentes vel percepti n. 36. Pendentes sunt pars fundi. n. 37. habentur pro immobilibus n. 38. dicuntur etiam percipiendi n. 39. differunt à percipiendis in alio sensu n. 40. & à futuris. n. 41. dividuntur in maturos & immaturos. n. 42.

Percepti dicuntur quamprimum à solo separati sunt. n. 43. Examinatur dissentientium opinio n. 44. 45. 46. 47. Ante separationem an pro perceptis habeantur n. 48. Fructus civiles quinam percepti dicantur? n. 49.

Fructus 4 sunt vel aridi, vel liquidi. n. 50.

Fructus 5. Terrestres vel nascuntur infra terram. num. 51. vel supra eam, aut ex arboribus &c. aut ex semine n. 52. qui in specie fruges appellantur. n. 53. Frugum differentia à fructibus arboreis ex mente Salmasii n. 54. 55. 56. 57. & Pauli JCti n. 58. ubi explicatur l. 77. ff. de V. S. n. 59. 60. 61.

Frugum duæ species: frumenta & legumina. Quomodo eæ inter se differant? n. 62. Confusè procedunt Plinius & Columella n. 63. & 64. Examinantur opiniones Columellæ. n. 65. 66. 67. Servii. n. 68. Varronis. n. 69. 70. Pauli in d. l. 77. n. 71. Gœddæi & aliorũ. n. 72. & 73. Explicantur loci duo Ciceronis & Plinii n. 74. 75. 76. 77. 78. Deciditur quæstio 1. de Leguminibus n. 79. quorum

rum ſpecies n. 80. ubi notatur Gœddæus n. 81. n. 2. De frumento n. 82. Cujus contentum eſt granum n. 83. continens vel ariſta, vel aliud vaſculum. n. 84. 85.

Frumenti Etymologia, Synonymia. n. 86. & Homonymia. n. 87. Ubi notatur Accurſius. n. 88. Definitio. n. 89. Species 1. Triticum cujus tria genera. n. 90. malè intellecta à Menochio & Rebuffo n. 91. 92. 2. Hordeum. 3. Secale. 4. Zea. n. 93. 5. Avena qvæ duplex. n. 94. 6. Millium, & 7. Panicum. n. 95. (Reſpond. Objectionibus Gœddæi. n. 96. Explicatur. l. 27. §. 19. ad L. Aqvil. n. 97. Autoritas JCtorum qvanta ſit in rebus Philoſophicis. n. 98. Mos perverſus ſeculi moderni. n. 99.) 8. Oryza. 9. Papaver. 10. Seſama. n. 100.

1. A granorum varietate n. 101. dividitur frumentum in duas ſpecies. n. 102. 2. Ex conſuetudine in durius & mollius. n. 103. ubi explicantur Colerus & Coppen. n. 104. 105. Ratione bonitatis in vile bonum & optimum. n. 106. Qvodnam frumentum optimum? n. 107.

Cauſa efficiens frumenti natura terræ & induſtria humana. n. 108. Qvis primus hominum frumenti autor? n. 109. Sententiæ Ethnicorum. n. 110. Materia ex qvâ frumenti, & in qvâ. n. 111.

Forma eſſentialis generica. n. 112. Frumenta in arboribus nota. n. 113. Pluit frumento. n. 114.

Forma ſpecifica. n. 115. Finis frumenti communis. n. 116. (Explicatur l. 28 §. 1. ff. de uſuris. n. 117. 118.) vel proprius. n. 119. Ex leguminibus panis non ſolet confici. n. 120. Explicatur locus Ezech. IV. verſ. 9. n. 121. Et Apuleii ubi notatur Stuckius. n. 122.

Juris vox qvomodo hic accipiatur. n. 123. Qvid hic jus CIRCA frumentum. n. 124. ſeqq.

Methodus totius diſſertationis. n. ult.

DE Jure circa frumentum acturis ante omnia, ne in limine impingamus, qvid frumentum ſit, qvidqve nobis eo nomine hic veniat diſpiciendum erit. Ac in eo qvidem, ut puto omnes conveniunt, frumentum non infimam fructuum ſpeciem conſtituere, qvorum natura cum variis tricis obnoxia ſit, non inconvenienter forte procedam, ſi propoſitâ brevisſimis, qvantum ad præſens opus erit, fructuum eſſentia, ad frumentum poſteà, tanqvam à genere 1.

2. ad ſpeciem deſcendero. Fructus propriè dicuntur utilitates omnes, qvi ex re aliqvâ percipiuntur, Chaſſan. *Conſuet. Burgund. f. m. 692.*
3. ſive à naturâ eæ proveniant, ſive ex hominum impoſitione. Nam fructuum nomine rectè qvoqve veniunt uſuræ. *l. 88. §. fin. ad L. Falcid. l. 62. ff. de R. V.* penſiones, mercedes, & vecturæ jumentorum. *d. l. 62. l. 55. ff. de cond. indeb. l 39. §. 1. ff. de leg. 1. l. 8. §. 1. & 2. ff. de reb. aut. jud. poſſ.* Chaſſan. *d. l.* Speidel. *in Notabil. ſub voce* Nutzungen. Conf. *infr. n. 15.* Diſſentit poſt alios Beſold. *in Theſaur. pract. ſub voce* Früchten/ *per l. 28. §. 1. ff. de uſuris.* Qvamvis verò hic ſignificatus fructuum paulò laxior ſit,
4. minimè tamen pro improprio habendus erit, tùm qvod in jure noſtro. *arg d. d. l. l.* receptus ſit, tùm qvod vocis origini maximè ſit accommo-
5. dus. Sive enim à fruendo eos appellatos dixeris, ſive à ferendo, utroq; modo hæc derivatio fructibus ex impoſitione humanâ inventis applicari poterit. Nam & illis æqve licebit frui, atqve iis, qvæ ex ipſius rei natura proveniunt, & res, cujus occaſione percipiuntur, æqvè illos ſuo
6. ſenſu atqve hos ferre, dici poteſt. Nec vocem facilè fructibus correſpondentem, qvæqve ſuâ latitudine ea, qvæ fructuum vocabulo com-
7. prehenduntur, complectatur, reperies. Qvamvis enim glandis nomen, latius eſſe appareat, aut ad minimum fructibus æqvipollens, qvippe cujus appellatione omnis fructus continetur *l. 1. §. 1. ff. de gland. leg. l. 236. §. 1. ff. de V. S.* at cuilibet tamen dictos textus curatius inſpicienti, patebit per *fructum omnem* arboreum tantùm, qvi ſcilicet ex unius agro in alterum cadit. *d. l 1. pr. de gland. legend.* qviqve Græcè ἀκρόδρυον dicitur *d. l. 236. ff. de V. S.* ibi denotari. Confer. Calvin. *in Lexico ſub*
8. *voce Glans.* Ut taceam glandem in ſtrictâ & propriâ acceptione, certarum tantùm arborum fructûs, qvi putamen aut teſtam habent, nec ponè eas cadunt, ſi arbores moveantur, ſed excuti debent, indigitare. *Gerh. Joh. Feltman. de incluſ. animal. c. 48. §. 21.*

9. Dixi in deſcriptione *n. 2.* Fructus 1. eſſe *Utilitates.* Cum verò poſt lapſum ſine labore & induſtriâ noſtrâ atq; impenſis ferè ex nullâ re aliqvid commodi percipere liceat, inde utilitas qvævis conſideratur vel abſolutè absq; reſpectu ad incommoda, qvibus ad eam conſeqvendam defungimur, vel cum relatione ad labores & expenſas, qvas pro eâ ſuſtinuimus, in qvo poſtremo ſignificatu *utile* in ſpecie *lucri* nomine
10. denotari ſolet. Hinc qværitur: Fructus an primo an ſecundo ſenſu utili-

utilitates dicantur? Sive, uti communiter hæc qvæstio effertur: Fructûs an intelligantur deductis expensis vel non? Prius, & qvod expensæ ab iis deducendæ sint, omninò asseritur per. *l. 7. pr. ff solut. matrim. l. 1. C. de fructib. l. 36. §. fin. ff. de her. petit.* adeò ut nullus casus intervenire possit, qvi hoc genus deductionis impediat. *l. 51. ff. fam. ercisc.* (Per impensas autem intellige eas, qvæ qværendorum, fructuum conservandorumve gratiâ factæ sunt. *d. l. 36. §. ult. & d. l. 7. pr.* Carpz *Part. 3. const. 32. def. 12. n. 5.*) 11.

Varias tamen limitationes huic regulæ addiderunt Tuschus. *Pract. Concl. 501. sub lit. F. & Arism. Tepat. tit. 278. cap. 2.* qvas in præsenti examinare nostra non interest. Illud certum, exceptiones ab eâ duas in jure reperiri: Unam in *l. 34. §. 1. ff. de usufr.* ex qvâ Dd. colligunt, fallere dictam regulam in dispositione hominis, in qvâ, si reperiantur fructûs extantes vel pendentes, eos intelligi non deductis expensis. *Brunn. ad d. l. 34. §. 1. n. 4.* Alteram in *l. ult. C. de fund. rei priv.* ubi is, qvi contra leges fundum rei privatæ emit, & pretium, & expensas inter alia amittit, vid. Cujac. *ad t. C. si secund. nupt. mul. Tom. 5. op. posthum. f. m. 497. d.* 12.

Dixi 2. Utilitates *omnes*, cujuscunqve sc. generis sint, tàm respectu originis, de qvo vid. *n. 2. & 3.* qvàm respectu qvantitatis. Qvamcunq; enim utilitatem res aliqva præbeat, etiamsi ea minima sit, fructuum appellatione continebitur. 13.

Sic fructus immaturi *l. 48. §. 1. ff. de usufr.* arundo *l 40. §. 4. ff. de contrab. emt.* & palea *l. 13. ff. qvib. mod. ususfr. ammittatur* sub fructibus in jure continentur. 14.

Sed an & nix, qvæ de cœlo cadit inter fructus computanda? Sanè nec hæc utilitatem magnam præbere, nec verè fructus esse, sed tantùm concurrere ad producendos fructûs videtur. Non in eleganter ad hanc qvæstionem juxta leges provinciæ suæ respondet Alphonsus Guzmann. JCtus Hispanus *tr. de evict. qv. 21. n. 48. f. m. 117.* *Qvod in fructu*, inqviens, *experientiâ constat qvod ex venditione nivis vectigal solvatur, testibus Bobadillâ* in suâ Politicâ tom. 2. lib. 1. cap. 4. n. 9. *Girondâ* de Gabellis 7. part. §. 2. c. 4. n. 13. *Parlad.* lib. 1. rer. qvotid. cap. 3 §. 2. n. 14. & 15. *Secundò qvia qvicqvid ex re, & propter rem ad nos pervenit, fructus dicitur.* l. idem si fundi 10. ff. de usufr. & in l. usufr. legato. ff. eod. & in l. uxori meæ 37. ff. eod. l. loci corpus. §. in confessoriâ ff. si serv. vindic. *Uti commoditas & interesse fructus loco habentur & venationes & aucupia etiam in fructu sunt.* l. item si fundi. §. aucup. ff. de Usufr. *Ergo à simili qvod* 15.

nix

nix sit in fructu ex qvo ex eâ percipitur reditus & maximum compen-
16. *dium affert. Neqve obstat, qvod nix non sit verè fructus, sed parit fru-*
ctum & ideò loco fructûs est, cum non nascatur è terrâ & solo, sed de cœlo
17. *fluit, ergo non est fructus. Cui respondetur, qvod licet ipsa nix non sit fru-*
ctus naturalis, tamen ipsa coacervata & conservata in puteis, qvia ex eâ
compendium exigitur, poterit rectè nuncupari fructus industrialis, cum
industriâ hominis nix conservetur & portetur de uno loco ad alium ad
delectationem & gustum, imò ad salutem sit necessaria & multas infir-
18. *mitates evitandas. Tandem hodiè videmus, nivem non posse coacervari*
& colligi sine permissione principis, & in eâ sunt reditus maximi ejusdem
principis scilicet vectigalis & qvintæ partis nivis conservatæ in puteis,
ut possit dici, jam nivem esse de patrimonio principis, sicut de salinis di-
citur, qvæ ex aqvâ veniunt & in qvam convertuntur & inter patrimonia
19. *principis computantur: Jamqve deinceps qvod nix sit fructus non erit*
ambigendum teste Nicolao Antonio Gizarello decis. Neap. 34. per totam
ubi concludit senatus, nivis reditus esse computandos inter reditûs
feudi & esse nivem fructum feudi.

20. Dividuntur fructus ita latè accepti 1. ratione causæ efficientis in naturales, industriales, & civiles. Qvæ divisio communi Dd. sententiâ approbata, qvamvis à variis impugnetur, qvos recenset Joh. del Castillo Sotomayor. *lib. 1. qvotid. Controv. cap. 36. n. 55.* item Menoch. *de arbitr. jud. qvæst. lib. 2. casu 210.* haud tamen suo destituitur fundamento.
21. Etsi enim in primo mundi exordio fructuum omnium una tantùm species fuerit, cum omnes à Deo solo ipsius verbo sine culturâ cujusq; aut curâ, suâ sponte à terra producerentur, Sotomajor *d. l. n. 57. 58.* lapsu tamen hominis mox subsecuto in pœnam à justissimo peccati vindice constitutum est, ut nullum ferè amplius commodum ex creaturis in ipsius usum procreatis sine propriâ industriâ vindicare sibi posset. *Gen.*
22. *3. v. 17. 18.* Hinc in fructibus rerum percipiendis vel sola hominis cura laborat sine naturali adjumento rei, qvi fructus *civiles* appellantur, qvosqve sub voce fructuum propriè venire jam supra *n. 3. 4. 5.* ostensum fuit, vel industria humana in iis producendis cum rei, ex qvâ sumun-
23. tur, naturâ concurrit. Atqve in his vel natura prævalet industriam, vel illa ab hâc superatur; Unde, cum à potiori fieri soleat denomina-
23. tio, si illud contingat, *naturales*, si hoc, *industriales* dicuntur fructûs.

Non

Non tamen hiſce præſuppoſitis ſi ad hypotheſin progrediaris, expe- 24.
ditum ſtatim eſt, qvinam inter induſtriales referendi ſint. Etſi enim illud in confeſſo ſit, fructûs pecudum ad naturales fructûs ſpectare, qvoniam in his induſtria hominis exiguam planè navat operam, è contrario frumentum inter induſtriales eſſe connumerandum *l. 45. ff. de uſuris*, cum in eo induſtria naturam longè antecedat vid. infrà *n.* 108. ſunt tamen qvidam fructus, in qvibus producendis ob circumſtantiarum varietatem jam natura, jam humana induſtria principem ſibi locum vindicare videtur, in qvibus determinandis arbitrium judicis maximè locum habebit Menoch. *d l. n.* 20. Carpz. *Part. III. C. 32. D. 24. n. 12.* Sic qvamvis indiſtinctè in *d. l. 45. ff. de uſuris* fructûs arborei 25.
naturalibus adſcribi videantur, non ineptè tamen fructûs arborum primos induſtrialibus annumerare poſſes legemqve dictam ad fructus ulteriores reſtringere. Ab initio enim hominis opera major eſt, dum per aliqvot annos fruſtra eam colere, donec è ſurculo juſta arbor enaſcatur, maximâ curâ cogitur. Poſtea vero & cum arbor ſemel ad fructus producendos idonea facta eſt, nihil aut certè parum æſtimamus illam induſtriam, qvam in iis adhibemus. vid. Oldenb. *de 4. Elem. Jurid. p. m. 579. §. 71.* Bachov. *ad §. 27. Inſt. de R. D. p. m. 294.* De cætero 26.
qvinam fructûs pro induſtrialibus communiter habeantur latius exponit Menoch. *d. l. n. 21. ſeqq.*

Dividuntur 2. fructûs in extantes & conſumtos *l. 22. §. 2. ff. de* 27.
pign. act. Illi ſunt, qvi adhuc præſentes in ſuâ naturâ apud dominum aut poſſeſſorem ſuperſunt; Hi vero, qvi penes poſſeſſorem amplius non reperiuntur, vel qvod in rerum naturâ eſſe deſierint propter abſumtionem, vel qvod à poſſeſſore legitimo modo alienati ſint. Sic fru- 28.
mentum, qvamdiu apud bonæ fidei poſſeſſorem deprehenditur, ad extantes, qvam primum verò v. g. emtori ſoluto pretio traditum, & ſi apud emtorem adhuc in ſuâ ſubſtantiâ perduret, ad conſumtos ſpectat, ut adeò hæc diviſio fructuum non abſoluta ſit, & ex naturâ rei deſumta, ſed reſpectiva, qvoniam reſpectus perſonarum fructûs poſſidentium hic habetur. vid. omnino M. Aurel. Galvanus *de uſufr. cap. 28. p. m. 358. ſeqq.* Sed qvid ſi fructus venditi ſint, pecuniaqve inde ac- 29.
cepta adhuc penes venditorem extet, dicenturne adhuc iſti fructus reſpectu venditoris extantes? Ita cum aliis ſentit Tuſchus. *pract. Con-*

cluſ. 492 ſub lit. F. ubi dicit: qvando fructus *converſi ſint in patrimonium*, & iis locupletior factus ſim, tunc eos præſumi extare per. *l. 72. ff.*
30. *de Leg. 2.* Qvi qvidem textus valdè Tuſchi ſententiam firmare videtur: Expreſsè enim ibi aſſeritur: *qvod non abſumatur illud, qvod in corpore Patrimonii retinetur*, ex eoqve infert JCtus, *in l. 70. ibid.* qvod heres, ſi pecuniam, qvæ ex hereditate SUPERERIT reſtituere juſſus fuerit, ex propriâ pecuniâ fideicommiſſum ſolvere teneatur, ſi ex pecuniâ hereditariâ creditoribus propriis ſatisfecerit. Propriam enim in hereditariæ locum ſucceſsiſſe tunc videri atqve adeò pecuniam hereditariam, qvamvis *alienatam* adhuc tamen ſuperesſe & *extare*
31. fingi. Verum ſi penitius legem iſtam inſpicias, neqvaqvam illud qvod in qvæſtione erat, exinde probatur, ſed potius contrariam opinionem firmius eadem corroborat. Fructûs enim venditi in corpore patrimonii non retinentur, alienati qvippe ſunt, & conſeqventer argumento dictæ
32. legis erunt conſumti. Aliud nimirum eſt: *In patrimonio retineri*, qvod præſupponit rem aliqvam juxta eſſentiam ſuam in bonis meis permanere, de qvo loqvitur *d. l. 72.* Aliud: *In patrimonium converti*, qvod translatam rei alienatæ æſtimationem in bona alienantis loco rei denotat, de qvo Tuſchi & diſſentientium reliqvorum antitheſis con-
33. cepta eſt. Neqve obſtat huic diſtinctioni, qvod dicta regula *l. 72.* ad caſum, qvo res alienata per aliam repræſentatur à JCto accommodetur, atqve adeò illud, *qvod in patrimonium convertitur in corpore patrimonii qvod; retineatur*, ac propterea hæc duo fruſtra à ſe diſtincta
34. fuiſſe videantur. Etenim hic probè inter res univerſales & ſingulares diſtingvendum eſt. In ſingularibus, cum diverſa ſit omnium natura & eſſentia, una alteram repræſentare neqvit, ſed ſi una earum alienata ſit, pro conſumtâ habetur. At in univerſalibus res ſingulæ, qvæ ſub ipſis continentur non ſejunctim, ſed in uno qvaſi cumulo ſpectantur, & inde qvamvis una ſingularum intereat, aut in ipſius locum alia ſuccedat, eadem tamen adhuc res iſta univerſalis dicitur exemplo collegii aut populi, qvi poſt centum aut ulteriores annos idem adhuc eſſe præ-
35. ſumitur. Cum itaqve hereditas qvoqve (de qvâ *l. 70.* verba facit) rerum univerſalium complexu comprehendatur, & aliàs augmenta & decrementa recipiat; qvid mirum, qvod JCtus dicat: Rem hereditariam alienatam, ſi æqvipollens adſit, in corpore illo univerſali patrimonii aut hereditatis retineri. In univerſalibus enim, notante B. Brunne-

manno

manno *ad d.l.70.ff.de leg.2.n.6.* regula ista valet: Pretium succedit loco rei, secus ac in singularibus, qvales sunt fructûs, de qvibus concepta erat qvæstio.

3. Fructûs ex rei naturâ provenientes tàm naturales, qvàm indu- 36.
striales respectu fundi, unde sumuntur, & hominum qvi eos acqvirunt, sunt vel pendentes, sive percipiendi, vel separati sive percepti. Penden- 37.
tes dicuntur illi, qvi rei, ex qvâ percipiuntur, cohærent. *l.61. §. 8.ff.de furtis*, de qvibus regula hæc ponitur; qvod fructûs pendentes sint pars fundi, *d.l.61. §. 8.l. 44.ff. de R. V.* qvi canon non simpliciter sed hypothetice intelligendus est habito nimirum respectu ad ipsius fundi statum præsentem, qvô fructûs pendentes sunt. Richter. *de Signif. adverb. sub voce: hypothetice, p. m. 334.* Inde porrò fluit, qvod fructûs penden- 38.
tes pro immobilibus bonis de Jure Civili habeantur, qvatenus nimirum ut accessorium & pars fundi considerantur. Carpz. *P.1. const. 28.d. 124.n.3. & P.3. C.13. d 6.n.4.* Si verò separata eorum à fundo habeatur ratio, uti Jus Saxonicum non tàm fundum, qvàm culturam ipsam considerat, tùm fructûs pendentes magis Jure mobilium qvàm immobilium censentur. *Carpz. dd. l.l.* Industriales scilicet, nam naturales pendentes de Jure Saxonico etiam inter bona immobilia referuntur. *Part.3. Const 32.* Rennemann. *Jurispr. Romano-German. Membr. 2. Disp 3.th.12.* Fructûs hos pendentes alio respectu appellavi *percipien-* 39.
dos.n.36. qvia nimirum earum Dominium à possessore fundi nondum est acqvisitum, acqviri tamen per separationem ac perceptionem potest. Qvi significatus cum illo non est confundendus, qvo fructûs *per-* 40.
cipiendi communiter dicuntur illi, qvi non sunt in rerum naturâ, neq; existentia eorum speratur, potuissent tamen existere, nisi per possessorem stetisset, si nimirum ille debitam in re adhibuisset diligentiam. *l. 25.§.4.ff.de hered.petit.l.62. in fin.ff.de R. V.* Ab utrisq; differunt fructûs 41.
futuri, qvi scilicet non extiterunt qvidem, sed ipsorum tamen existentia probabiliter expectatur. *l. 24. in pr. ff. de leg.1.* Subdividi poterunt 42.
fructûs pendentes in maturos & immaturos. *§.36 I.de R.D.l.13.§.10.ff. de act. emt.* Maturi fructus sunt propriè illi, qvi neqve crudi, neqve mites, neqve nimium cocti, sed in tempore temperati proveniunt. Richter *de signif. adverb. voce maturè p. m. 462.* unde per contrarium qvid sint immaturi, facilè intelligetur.

43. Fructus percepti & separati (hæc duo enim vocabula nobis synonymicè veniunt) sunt, qvi â re vel corpore, cui cohærebant, facto, vel nomine nostro separati sunt, qvamvis adhuc humi jaceant, nec in horrea collecti sint per expressum textum in *l. 78. ff. de R. V. & arg. l. 13. ff. qvibus modis usufr. amittatur, verbis: spica aut fœno* cœso, *aut uvâ*
44. ademtâ *aut* excussâ *oleâ*. Dissentit B. Carpzov. *part. 2. const. 37. def. 20. n. 8.* fructûs anteqvam horreis invehantur, ne qvidem perceptos videri asserens, eumq; secutus B. Brunnem. *ad l. 15. pr. ff. locat. cond. n. 8.* fructûs perfectè separatos esse statuens, qvando collecti & in horrea
45. congesti sint, non, si in agro jaceant. Sed cum hæc opinio partim lege destituatur (id enim, qvo B. Carpzov. utitur, *arg. d. l. 13. ff. qvemadm. usufr. amitt.* pro nostrâ sententiâ facere jam ostensum est) partim satis perspicuæ. *leg. 78. de R. V.* contradicat, pace tantorum virorum ab eâ
46. in præsenti recedere licebit. Nec est, qvod ad dissensum hunc tollendum cum Georg. Widmanno *de contract. tit. 12. num 34. pag. 361.* distingvas inter fructûs perceptos respectu conductoris & respectu bonæ fidei possessoris, dicasqve, ab illo fructus demum, si horreis intulerit, ab hôc vero, si tantùm separaverit, percipi. Nam hanc distinctionem in
47. hoc negotio acqvisitionis non admitti infrà *Cap. V.* ostendetur. Posset tamen pro explicandâ Virorum JCtisimorum mente illud fortè afferri, eos per fructuum perceptionem non qvamvis intellexisse, sed eam, qvæ est in gradu eminentiori, qvod B. Brunnemanni verba: *Perfectè separati* innuere videntur. Qvâ explicatione adhibitâ, nulla amplius pugna suberit. Fatendum enim omninò est, invectionem in horrea perfectiorem esse fructuum perceptionem separatione simplici. Hinc & qvandoqve in jure fructus percepti separatis opponuntur ut in *d. l. 13. in fin ff. qvib. mod. usufr. amitt. l. 25. §. 1. ff. de usuris. Adde* Bachov. *in*
48. *comment. ad §. si qvis à non Domino. Inst. de R. D. n. 2. p. m. 243.* Separatio itaq; qvemadmodum sola ad fructuum perceptionem sufficit, ita & sine eâ fructûs perceptos de Jure Civili concipere haud poteris. Nam juxta hoc jus falsâ videtur esse opinio, qvam cum Glossâ & aliis à se allegatis fovet *Borgninus Cavalcanus Part. I. decis. 44. n 16. f. m. 210.* fructûs de primo recolligendos haberi pro collectis, qvamvis, si ad Jus Saxonicum eam velis applicare, eadem admitti qveat, utpote qvod, uti

jam

jam dictum *n.38.* in acqviſitione non tam fundum, qvam culturam reſpicit. Conf. B. Carpz. *Part. III.Conſt 32.def.26.n.10.*

Non ſine causâ *n.36.* addidi, præſentem diviſionem eſſe fru- 49.
ctuum exrei naturâ provenientium. Qvod ſi tamen eandem & ad fructûs civiles applicare cupias, illud ex Ludovic. Gomes. *Deciſ. 95.n.5.p.m.184.* notandum erit, cum verſemur in materiâ fructuum civilium, nempe penſionibus domorum, eos tunc ſolum dici perceptos, qvando exiguntur.

4. Fructûs ſunt vel aridi vel liqvidi. *l. ult. in f. ff. de Jure fiſci, l.* 50.
ult. §. 1. C. de Servit. & aqvâ, vel, uti Codex Theodoſianus. *l.2. tit.33. l.1.* effert, alii ſunt humidi, alii arentes. Ad humidos, qvi ſtylo Juris Civilis confundi poſſunt, refer vinum & oleum &c. Ad aridos, qvorum eſt commixtio, ſpectant faba, fœnum, hordeum, frumentum, *arg. d.l.ult.§.1.C.de Servit. & aqvâ.* & qvodlibet annonæ genus. Godofred. *in not. ad d.l.1. C. Theod. lit.C.*

5. Fructûs reſpectu objecti & rei ex qvâ percipiuntur ſunt vel ter- 51.
reſtres, vel ædium, vel fundi, vel ſervorum, & ita porrò. Terreſtres, qvi ex terrâ proveniunt, vel infrà terram naſcuntur & ſine ſemine proveniunt, vel ſuprà eam. Prioris generis ſunt fructûs lapidicinarum, creti- 52.
fodinarum, argenti, auriq; fodinarum. Qvi ſuprà terram naſcuntur illi vel immediate è ſolo per ſeminationem percipiuntur, vel mediatè, qvi vel ex arboribus proveniunt, vel non ita immediatè ex ſemine ortum trahunt, ſed aliud qvid præter ſeminationem deſiderant, die nicht geſäet/ſondern geſteckt werden/ qvo refer rapas, braſſicam, olera, vitem &c. Fructûs ſeminum in ſpecie frugum nomine veniunt fructibusq; 53.
arboreis ac reliqvis contradiſtinguntur. Eleganter hanc in rem Sal- 54.
maſius. *Exercit. Plin. in Solinum p. m. 294. ad verba Solini :* Felix naſcentibus ſpontè frugibus) *Plinius* : Fructibus omnium generum ſpontè ſubnaſcentibus, ut nunqvam ſatias voluptatibus deſit. *Per fructûs omnium generum arborarios præcipuè intellexit, qvales in monte provenire veriſimile eſt. At Solinus dicendo :* Frugibus ſpontè naſcentibus, *de ſolis frumentis ac leguminibus loqvi videtur, qvæ propriè ſola frugum nomine continebantur. Græci σίτες & σιτηρὲς καρπὸς vocant. Accius in Troadibus.* Nocturna Saxo fruges frendes 55.
torridas. *Virgilius* : Frugesqve receptas. Et torrere parant flammis & frangere Saxo. *Multi ne frumenta qvidem frugum nomine cenſeri vo-*

lebant sed sola legumina, & sic frumenta à frugibus discernebant. Sed Ciceronem notat dixisse Servius, cum de leguminibus loqveretur; Olei & frugum minutarum. *Minutas fruges ad legumina refert, ut panicum, milium, sesama, papaver, qvæ multo minutiora grana frumentis habent. Sic dictæ fuerint ad differentiam frumentorum, qvæ majusculæ sunt fruges. Atqvi legumina sunt multò majora frumentis, ut fabæ, lupini, fasioli & similia. Ergo & fruges de frumentis, & minutæ fruges tàm frumenta qvàm legumina dicebantur, ad discretionem majorum frugum, ut sunt arboreæ. Nam* arboreas fruges *Cornificius dixit arborarios fructûs. Ammianus Marcellinus lib.* 23. Littoribus proxima Persis habebatur, minutis frugibus dives & palmite. *Per minutas fruges intelligere palam est frumenta & legumina.* Λεπτὰς καρπὰς *Græci ap-*
56. *pellant. Absolute verò & propriè fruges cum dicuntur, de solis frumentis & leguminibus accipi par est. Vide Plinium lib. 18. cap. 7. Ineptè ergo Solinus:* Fructuum omne genus in Atlante subnascentium *de solis frugibus ap. Plinium interpretatus est: aut imperitè frugum nomine etiam arborum fructûs comprehendi voluit. Idem tamen fruges alibi à vinea-*
57. *riis & arborariis proventibus distinxit.* Idem Salmasius *ibid. p. 259. ad verba Solini:* Nulli posthabendâ frugum copiâ & soli ubere] --*Putem scripsisse:* Frugis è solo copia. *Et frugem è solo vocabat* (Solinus) τὰς σιτηρὰς καρπὰς *ad distinctionem vineariorum & arborariorum fœtuum, qvi ex vineis & arboribus non immediatè carpuntur è solo, ut fruges, qvas propterea* γηΐνας & ἐγγείους καρπὰς *propriè vocant Græci.*
58. Consentit Paulus *l. 77. ff. de V.S.* verbis: *qvod frumentis aut leguminibus*, item: *aut poma fruges dici* Wissenb. *ad d. l. 77. §. 8.* Ex qvibus abunde patebit fruges tam de frumentis, qvam leguminibus & præterea de his solis dici. At, inqvis, JCtus in *d. l. 77.* contrarium, & *frugem*
59. *etiam pro reditu appellari non solum qvod frumentis aut legumibus, verum & qvod ex vino, sylvis cæduis, cretifodinis, lapidicinis capitur,* asse-
60. rit, adeoq; sententiæ nostræ videtur contradicere. Sed benè se res habet. Illud enim, qvod dicit ibi Paulus, non absolutè intelligendum, sed ad actionem aqvæ pluviæ, de qvâ loqvitur ibid. Paulus, restringendum esse eleganter deducunt. Wissenb. *d. l. th. 7. & 8.* Gœdd. *ad d. l. 77. n. 1. Conf.* Jac. Rigos à Mallosco *ibid. n. 2.* ut sensus legis sit: Qvamvis aliàs propriè frugum vocabulo sola frumenta & legumina veniant, tamen

in

in materiâ actionis aqvæ pluviæ arcendæ, à qvâ eximebatur is, qvi frugum servandarum causâ opus fecerat, frugum nomen ad omnes fructûs ob identitatem rationis esse extendendum. Nihil movet ulterius 61.
opinio Juliani, *fruges omnes esse qvibus homo vescatur in d. l. 77.* asserentis. Eum enim uti Paulus *ibidem* acute datâ instantiâ à carnibus avibus, feris & pomis desumtâ stringit, ita miror Conradum Heresbachium *lib. 1. de re rusticâ p. 92.* hunc Juliani errorem approbasse.

Frugum itaqve propriè dictarum, uti ex dictis patet, Pliniusq; eâ 62.
in re consentit. *lib. 18. cap. 7. ab init.* duo prima sunt genera, frumenta & legumina. Et recepta qvoq; hæc divisio ferè communiter ab omnibus est. Sed si in differentiam horum duorum generum inter se inqviras, adeò obscuratam hanc materiam, ab ipsis, qvi in eâdem plurimum lucis afferre debebant (Plinium intelligo & Columellam) esse reperies, ut qvò te vertere debeas, justè ignores. Ita neuter eorum, ita nec in recensendis speciebus horum generum consentiunt. Sic sesama 63.
â Plinio *dicto loco p. m. 818.* inter frumenta, à Columellâ vero *lib. 2. de re rusticâ, c. 7. & 10.* inter legumina refertur. Qvid qvod & hic po- 64.
sterior nec sibi ipsi constans est: Milium enim, panicum & hordeum inter frumenta à se *cap. 8.* relata leguminibus in *cap. 7.* accenset. Nemo ergo fortè vitio mihi verteret, si in hôc rerum turbine τὸ ἐπέχειν eligerem. Sed cum tamen ad varias qvæstiones decidendas frumenti natura determinanda sit, videbo, qvomodo ex hoc labyrintho me extricare valeam.

Ut à Columellâ incipiam, is *cap. 7.* dum ordeum (qvod tamen 65.
frumenti speciem & ipse posteà *cap. 8.* esse confitetur) inter legumina refert, hanc addit rationem: *Qvia ex eo Ptisana est.* Videtur verò Pti- 66.
sana esse pultis genus ex farinâ ordeaceâ notante Georgio Alexandrino in *indice vocum Priscarum ex Columellâ*, cujus & Plinius *lib 18. c. 7. p. m. 822.* meminit, cumq; dictâ Alexandrini explicatione etiam derivatio Athenæi, Ptisanam ἀπὸ τῦ πτίσσειν καὶ ἀνεῖν à tundendo & madefaciendo deducentis congruit. *Vid. not. Var. ad dict. Plin. loc. lit. hhh. p. m. 825.* Deinde idem Columellâ *cap. 9. p. m. 55.* de milio & panico ita 67.
inqvit: *Inter frumenta etiam, milium & panicum ponenda sunt, qvamvis jam leguminibus ea contribuerim: nam multis regionibus cibariis eorum coloni sustinentur*, posteaq; *p. seq. 56.* utrumq; hoc frumenti ge-

nus

nus pultem præbere non injucundam asserit. Ut adeò ab hoc autore, eandem causam utrobiqve, cur aliqvid vel frumentis vel leguminibus accensendum sit, ponente, frustrà differentiam inter hæc duo frugum genera expectes.

68. Servii opinio ex granorum magnitudine qvæstionem hanc decidere volentis jam suprà *n.55.* à Salmasio refutata est. Ut taceam leguminibus propriè loqvendo non esse grana, Körner/ sondern Hülsen oder Erbsen / qvæ vulgariter glumæ appellantur. *vid. n.79.*

69. Varro *de re rustică Cap.23. lib.1.* legumina ab eo, qvod legantur sive vellantur è terrâ, non verò secentur dicta vult, & *cap. 48. ejusd. lib. ab init.* frumentum describit, qvod culmus sive spica extulit. Ex qvo duplicem differentiam colligere qvis posset 1. Legumina ex terrâ evelli, frumentâ secari. 2. Frumenta à spicâ extolli, legumina alio qvodam

70. modo. Priorem tamen qvod concernit, uti de ejus universalitate non sine ratione fortè qvis dubitare posset, ita accidentalis saltem ea est à facto hominum frugibus hisce extrinsecus accedente, qvodq; pro lu-

71. bitu à qvovis poterit immutari, desumta. Ad posteriorem ulterius explicandam appositè videtur facere *l.77. ff. de V.S.* ubi JCtus dicit: *Frumentum id esse qvod aristâ se tenet, lupinum verò & fabam fruges potius dici, qvia non aristâ sed siliqvâ continentur, & hæc Servium ad Alfenum*

72. *in frumento contineri putasse.* Ex qvo textu Gœdd. *ad d. l. n.3.* notat frumenta & legumina in eo differre, qvod illa aristâ, hæc vero siliqvâ contineantur, frumentumq; posteà definit qvod sit fruges spicæ ordine structa, qvæ contrà avium minorum morsum munitur vallo aristarum crescendoq; perficitur & secatur. Qvàm definitionem ex Cice-

73. rone *de Senectute* & Plinio *lib.18. cap.7.* dicit esse desumtam. Idem sentit Wehnerus *in Observat. Pract. voce* Getreydig. Conf. Klock. *de æar. lib.2. c.1. n.72.* Ut adeò ex horum autorum hypothesi jam in salvo simus, deqve differentia inter frumentum & legumen non ulterius

74. debeamus esse solliciti. Verum si Ciceronis ipsius & Plinii loca evolvas, ex qvibus dicti autores definitionem suam hausisse volunt, maxi-

75. mæ de hoc asserto oriuntur dubitationes. Utriusq; verba non pigebit adscribere. Ita vero Cicero *d.l. Tom.4. oper. p.m. 551. n.51. Venio nunc ad voluptates agricolarum, qvibus ego incredibiliter delector; qvæ nec ullâ impediuntur, Senectute & mihi ad sapientis vitam proximè videntur accedere.*

cedere. Habent enim rationem cum terrâ, qvæ nunqvàm recusat imperium, nec unqvâm sine usurâ reddit, qvod accepit: Sed aliàs minore, plerumq; majore cum fœnore. Qvanqvàm me qvidem non fructûs modo, sed etiam ipsius terræ vis ac natura delectat, qvæ, cum gremio mollito ac subacto sparsum semen excepit, primum id occatum cohibet, ex qvo occatio, qvæ hoc efficit, nominata est. Deinde tepefactum vapore & complexu suo diffundit & elicit herbescentem ex eo viriditatem, qvæ nixa fibris stirpium, sensim adolescit culmoq; erecta geniculato vaginis jam qvasi pubescens includitur, è qvibus cum emersit, fundit frugem spicæ ordine structam, & contrà avium minorum morsus munitur vallo aristarum. Plinius autem hunc in modum disserit: *Omnium satorum fructus aut spicis continetur, ut tritici, hordei, munitur q; vallo aristarum qvadruplici, aut includitur siliqvis, ut leguminum, aut vasculis, ut sesamæ & papaveris. Milium ac panicum tantum pro indiviso & parvis avibus exposita sunt. Indefensa qvippe membranis continentur.* Ex his patet, Ciceronem ejùs propositi haud fuisse, ut ibidem frumenta definiret, sed tantùm ut obsequium terræ qvod industriæ humanæ in producendis frugibus ipsi insitis præbet, verbis qvibusdam elegantioribus circumscriberet. Neqve ulla apud ipsum frumenti mentio, sed frugis solùm vocem non sine ratione adhibuit. Plinius autem non universalem & adæqvatam inter frumenta & legumina ibi tradit differentiam, sed qvæ tantùm ad triticum & hordeum aut similes species restringenda venit. Maximam enim difficultatem hic faciunt milium, panicum, sesama & papaver, qvorum priora tria verbis immediatè antecedentibus inter frumenta ipse Plinius retulerat, idemq; de papavere, qvod in loco *n.* 76. descripto cum sesama conjungit, sensisse videtur, qvia hæc omnia qvatuor genera ibidem leguminibus opponit. At neutrum horum, ipso Plinio fatente aristam habet. Est enim arista describente Varrone *lib. 1. de re rustica c. 48.* qvæ ut acus tenuis longâ eminet è glumâ.

76. 77. 78.

Jam qvid mihi in hâc sententiarum varietate videatur, salvo tamen aliorum judicio, paucis exponam. Ac initio qvidem rectè id dictum puto: Leguminum species eas esse, qvæ siliqvâ (German. einer Schote) continentur. Sed præter hoc reqvisitum aliud qvoddam addi debere opinor, ut scilicet in ista siliqva contineatur eine Hülse oder Erbse / (unde etiam legumina nobis dicuntur Hülsen-Früchte/)

79.

qvod vocabulum communiter latinè per glumam redditur, ſed minus rectè. Gluma enim notante Varrone *d. l.* eſt folliculus grani in fru-
80. mento. Ad legumina itaq; ſpectant (1.) Piſum, German. Erbſen / vel vulgariter Schoten / (2.) Cicer vel Erebinthus Ziſer-Erbſen / (3.) Phaſiolus, Faſeln oder welſche Bonen / (4.) Faba, gemeine Bonen / (5.) Lupinus, Feig-Bonen / (6.) Ervum, Erven / (7.) Lens, Linſen / (8.) Vicia, Wicken / &c. qvæ ſpecies & à Columellâ & à Plinio & à noſtratibus inter legumina recenſentur. Vid. Tabernæmontani Kräuterbuch *lib. 2. Sect. 4. f. m. 876. ſeq.* & Loniceri Kräuterbuch *part. 2. f. m. 514. ſegq.*

81. Ut non videam cur Gœdd. *ad dict. l. 77. de V. S.* viciam ex mente Plinii inter frumenta referat, cum tamen hic *d. l. 18. c. 7. non procul ab init.* expreſsè aſſerat: In tritici genere partem aliqvam pabuli qvadrupedum causà ſati eſſe, ut farraginem, & in *leguminibus* qvoqve, ut *Viciam.*

82. Deinde qvod frumentum concernit, de eo ita videtur pronunciandum, ut: qvæcunq; fruges neqve ſiliqvam, neqve glumam (licet enim tantisper hoc vocabulo in ſenſu vulgari uti) habet, illa frumentis accenſenda ſit, & adeò in his duobus differentia genuina frumenti
83. & leguminis qværi debeat, continente nimirum & contento. Ac maximè qvidem in contento, qvod uti in legumine erat gluma die Hülſe oder Erbſe / ita in Frumento granum eſt, das Korn / & ita frumenta nobis erunt, die Korn-Früchte oder Getreyde / hoc eſt omnis fruges,
84. qvæ granum habet. Circa continens autem frumenti, res non adeò uti in legumine expedita eſt. Eqvidem negativè dici poterit, grani continens non eſſe ſiliqvam, ſed poſitivè, & qvid ſit illud, in qvo contineatur granum, univerſaliter determinari commodè neqvit. Plerumqve
85. eſt ariſta ut in hordeo, tritico, avenâ &c. & hinc à potiori in *d. l. 77. ff. de V. S.* facta fuit denominatio. Aliqvando tamen aliud vaſculum, uti in ſeſamâ, papavere, milio, & panico (qvibus & oryzam adjunge) contingere *ſuprà n. 76.* ex Plininio dictum fuit.

86 Hiſce præſuppoſitis jam facilè erit frumenti definitionem tradere. Sed anteqvam hoc faciam, prius ab homonymia liberandum erit vocabulum. Sumitur verò frumentum (qvod communiter à frumine dictum putant, qvod ex eo panis confici, & per frumen in ventrum demitti ſoleat. Vid. Gœdd. *ad d. l. 77. n. 3.* & Wehner. *obſ. pract. voce* Getreyde: Græcis verò alio reſpectu μήλοψ καρπὸς à colore melino appel-

appellatur, de qvo evolv. Salmasius *Exerc. Plin. fol. 257. lit. D.*) in jure
nostro potissimum duobus modis: 1. Propriè & latè pro omnibus spe- 87.
ciebus suis, ut in *d. l. 77. de V. S.* 2. Strictè & analogicè pro tritico tan-
qvam eminenti frumenti specie, & tunc reliqvis speciebus & maximè
hordeo contradistingvi solet, ut in *l. si is qvi negotia. 50. § ult. ff. man-
dati. Vid. Wissenb. ad dict. l. 77. th. 10.* Clariora exempla habentur in.
l. 9. C. de suscept. lib. X & l. 2. C. de Canone frumentar. Urb. Rom. l. XI.
qvibus similis est locus Plinii *d. l. 18. c. 7. p. m. 820. Calamus altior fru-
mento, qvàm hordeo.* Addit Accursius *in Gloss. ad rubr. C. de Can. Fru-* 88.
ment. Urb. Rom. tertiam & latissimam significationem, qvâ sub gene-
rali frumenti appellatione omnia ad victum necessaria comprehendi
putat. Sed leges ab ipso adductæ, eæ nimirum, qvas pro significatu
stricto jam attulimus, contrarium potius inferunt, *vid.* Hering. *de
Molendinis qv. 55. n. 19. p. m. 585.* ut non immeritò cuipiam in mentem
venire possit; Frumentum cum annonâ, cujus nomine antiqvitùs
omnia edulia venisse notat Tholosanus *Syntagm. lib. 36. cap. 30. n. 10.*
Conf. *cap. 2. n. 16. seqq.* ab Accursio fuisse confusum. In latâ itaq; ac- 89.
ceptione frumentum describo, qvod sit *fruges grana in se continens*,
qvæ definitio frumentum tàm â leguminibus, qvàm reliqvis fructuum
speciebus *per dicta n. 53. 62. & 83.* distingvit, & omnibus qvoqve fru-
menti speciebus est accommoda.

Primas autem inter frumenta sine dubio tenet, *1. Triticum* der 90.
Weitze / cujus tres species constituit Columella *lib. 2. de re rustica cap.
6. Tritici genera*, inqviens, *complura cognovimus. Verum ex his maxi-
mè ferendum est, qvod robus dicitur, qvoniam & pondere & nitore
constat. Secunda conditio est habenda siliginis cujus species in pane præ-
cipua pondere deficitur. Tertium erit trimestre, cujus usus agricolis
gratissimus &c.* Ex qvo loco malè Rebuffus, eumqve secutus Meno- 91.
chius *lib. 4. præsumpt. 151. n 3.* inferre volunt, triticum aliqvando in ge-
nere sumi, & significare qvicqvid in area teritur, hordeum etiam & mi-
lium. Qvos decepit sine dubio vel vox *siliginis*, qvam tritici speciem 92.
Columella dixerat, qvæq; communiter à nostratibus per secale Germ.
Rocken explicatur, sed minus rectè vid. Tabernæmontan. *lib.* 1. des
Kräuterbuchs *sect. 7. cap. 3 fol. m. 599. b.* Vel etiam autoritate Accursii,
qvi primus hunc errorem errasse videtur. *ad l. 94. ff. de V. O.* notatus

propterea à Cujacio ad *d.l.94. T.1.op.fol. m.1257.D.* Conf. *infrà Cap.2.*
93. *n. 84.* Seqvitur 2. *Hordeum* Gerſte/ qvam qvidem aliqvi ob. *l. 9. C. de ſuſcept. lib.X.* non putant frumenti appellatione contineri. Wehn. *d. l. voce* Getreyde. Sed ad hoc reſponſionem cape ex *n. 87.3. Secale.* aliis Briza vel Farrago, Rocken. 4. *Zea*, Columellæ ador vel ſemen adoreum, Accurſio *ad d.l.94.de V.Obl.* Spelta, Spelt- oder Dünckelkorn.
94. 5. *Avena* Haber/ per qvam tamen non intellige avenam ſylveſtrem den wilden Haber/ qvæ per ſe ſuccreſcit, non ſeritur, & à Plinio *lib.18. c.17.* inter vitia frumenti refertur, cujus etiam meminit JCtus in *l.27. §. 14. ff.ad L. Aqvil.* Hering. *de molend.qv 55.n.21.* add. Gottofr. *ad d. l. 27. §.14.lit.A.* 6. *Milium* Hirſen / & 7. *Panicum* Fench / Pfenich oder
95. Fuchsſchwantz expreſsè à Plinio *lib. 18. c.7.* frumentis accenſita, dum nullum frumentum ponderoſius eſſe, aut qvod coqvendo magis creſcat, qvàm milii & panici, aſſerit. Neqve obſtant dubitationes, qvas
96. Gœddæus ad *d.l.77.de V.S.* movet (1.) qvod neqve ſiliqvam habeant, neqve ariſtam. Nam ad hoc facile ex dictis *n. 84. & 85.* reſponderi poterit (2.) qvod JCtus in *l.27.§.19.ff.ad l.Aqvil.* milium frumento contra diſtingvat. Ad cujus legis conciliationem non opus eſt, ut cum
97. Gœddæo textum corrigamus & pro: *frumentum*, legamus: *vel aliud frumentum*, ſed vel ex *n. 87.* rurſus reſpondendum erit, frumenti vocem ibi ſtrictè pro tritico ſupponi; vel etiam concedere poterimus, ſeriam JCti in d.l. mentem fuiſſe, hanc ſpeciem à frumento eſſe excludendam (qvemadmodum jam ſuprà *n. 64.* notatum eſt, Columellam etiam milium & panicum leguminibus accenſuiſſe) nec ex inde tamen
98. qvicqvam ſententiæ noſtræ decedet. *In hujusmodi enim,* uti elegan-ter inqvit Bachovius *in πρώτοις. p.39. & 40. qvæ ex principiis Ethicis, Politicis* (addo: *& Phyſicis*) *aut ex hiſtoriis decidenda ſunt, autoritas ſive Pomponii, ſive Triboniani, ſive cujuscunqve tandem, ſicubi ejus aſſertio illis repugnat, facilè contemnitur, imò contemnenda eſt.* Idem *ad Weſenb.parat. p. m. 17. Juſtiniani non aliam fuiſſe poteſtatem*, acutè monet, *qvàm legum condendarum. Si qvid ad hiſtoriam, Ethicam, aut alias diſciplinas pertinens in ejus conſtitutionibus deprehendatur, in eo omnimodo ab ipſo diſſentire fas eſſe, quippe qvod hæc poteſtatem legislatoris excedant.* Hinc ergo (qvod obiter ob vitium ſeculi ex eodem
99. Bachovio *ad Weſenb. p. m.3.* noto) *ineptè faciunt Doctores vulgò, dum*

prin-

principia aliarum disciplinarum ex textibus & Interpretibus probant, qvâ qvidem in re aliqvi eousqve progrediuntur, ut & principia veritatis certissima, veluti: non entis nullæ sunt qvalitates, & alia id genus ridiculè ex jure confirmare laborent, & malè consarcinatis centonibus ex locis communibus miserè abutuntur. 8. *Oryza* vel pisum Reiß/ qvamvis & hæc species à pluribus inter legumina relata sit. vid. Tabernæmont. in Kräuterbuch. *lib. 1. sect. 7 cap. 26. f. m. 653 E. 9. Papaver* Magsamen oder Mon. *conf.* Joh. Gvil. Stuckii *antiqvit. Conviv. lib. 2. f. m. 166. b.* 10. *Sesama* Leimdotter. vid. *suprà n. 63. 76. & 78.* &c. Omnes hæ, qvas recensuimus, species, qvamvis singulæ non contineantur aristâ, grana tamen continent, qvod ad frumenti essentiam sufficere diximus: In iis autem qvæ aristas non habent, ut milio, panico, sesamâ & papavere, illud qvoqve observare licet, grana illis minora esse qvàm reliqvis speciebus (conf. *suprà n. 55*) unde & in specie hæc grana minora nomine seminis veniunt, uti in Papavere contingit. Posset inde frumenti duas qvasi constituere species, unam, qvæ aristam habeat & grana majora, alteram, qvæ minora & arista destituatur, Conf. Stuck. *d. l. f. 166. a.* qvam divisionem, si generis analogi diceres, cujus potissimum analogatum sit prima species, fortè non errares. Atqve hoc modo etiam & JCti *in l. 77. de V. S.* & ea, qvam *n. 72.* retuli, frumenti definitio salvaretur. Moribus nostris dividi solet frumentum in durius & mollius, in hartes und weiches. Vid. Wehner. *Observ. Pract. voce* Getreydig. In qvo verò utriusqve generis essentia consistat, determinatum non legi. Qvinimò autores in recensendis eorum speciebus variant. Nam hordeum, qvod Colerus de process. Execut. *Part. 3. c. 9. n. 134.* inter frumenta duriora refert, à Coppen. *Decis. 44. n. 72.* (qvi & ibidem cicer frumentis annumerat) inter molliora ponitur. An fortè ita dicendum? Durius illud appellari, qvod in hyeme, & mollius, qvod in æstate seritur. Jam, cum qvædam frumentorum genera utroq; anni tempore seri soleant, & maximè hic regionum consvetudines varient, inde accidere facilè poterit, ut una eademq; species hic inter molliora, alibi inter duriora frumenta referatur. Neqve hôc modo Coppen cum Colero pugnabit. Ille enim (uti ex allegatis locis apparet) juxta consvetudines Marchiæ, hic vero secundum Jus Saxonicum & juxta mores Lipsiæ vel Jenæ fuere locuti. Sed de eo alii judicent.

Posses etiam frumentum ratione qvalitatis accidentalis dividere in vile, bonum & optimum, cum non omnia frumenta æqvalem vim nutritivam secum ferant, adqvè panem coqvendum æqvè apta sint, & ratione specierum qvoqve singularum una regio aliâ melius frumentum producat. Sapienter enim à divino numine id profectum est, ne una regio omnibus rebus abundaret, sed una præ alterâ haberet
107. qvid singulare. Sic qvemadmodum olim triticum Africum optimæ notæ habitum fuit, *arg. l. 50. §. 1. ff. mandati ibiq; Gottofr. lit. r.* Ita hodiè optimum frumentum in Poloniâ, Prussiâ & qvibusdam Germaniæ provinciis nasci ex Garzone refert Marqvardus *de mercaturâ. l. 1. c. 3. num. 24.*

108. Causa efficiens frumenti, idq; producens est natura terræ sive agri, mediante industriâ humanâ, qvæ tamen posterior in hoc concursu priorem vincere videtur. Proscindendus enim, si frumentum capere ex eo velis, tibi ager erit, offringendus, tertiandus, occandus, serendus, runcandus, & qvid non? Vid. Plin. *lib. 18. cap. 18. seqq.* Hinc &
109. suprà *n. 24.* frumentum inter fructûs industriales retulimus. Qvis verò omnium primus frumenti post lapsum autor sit, ex historiâ sacrâ abundè docemur. Adamus enim, postqvam peccatum commiserat, à Deo de Paradiso voluptatis emissus est, ut terram operaretur. *Gen. 3. v. 13.* Post diluvium verò itidem Noah primus artem arandi & serendi usur-
110. pavit, agricola factus. *Genes. cap. 9. v. 20.* Ut adeò non opus habeamus cum Ethnicis & profanis scriptoribus artis aratoriæ inventionem vel Cereri, vel Dagoni, vel etiam Bestiis (Ægyptiorum exemplo, qvi porcum propterea, qvod terram rostro aperiendo arare docuisset, adorarunt) adscribere. *vid. omninò.* Hering. *de molend. qv. 2. num. 37.*
111. *& seqq. pag. m. 45. seqq.* Materia ex qva frumenti semen est; in qvâ, sive subjectum est vel commune, ager nimirum, per qvem intellige locum ruris, qvem colimus, aramus, serimus. Wissenbach. *ad l. 27. de V. S.* vel proprium, scilicet aut spicæ vel aristæ, aut alia vascula, qvæ tamen
112. siliqvæ non sunt. Vid. *n. 84. & 85.* Forma frumenti essentialis est vel generica vel specifica. Illa in eo consistit, qvod fruges sit, per qvam fructibus arboreis, fundi, ædium &c. contradistingvitur. Nec obstat,
113. qvod in arboribus qvandoq; nata frumenta testetur Plinius. *lib. 18. c. 18.* in qvo casu etiam frumentum ad fructûs naturales referendum esse vide-

videtur, qvod tamen est contra *n. 24. & 108.* Facilis qvippe responsio ex Plinii ipsius verbis, qvi inter ostenta illud refert, qvalia in definitionibus non attendimus. Sic in Silesiâ Marchiæ vicinâ Anno 1571. Joannis Georgii Elector. Brandenb. tempore mense Octobri frumento tritico siligineqve pluit: referente Nic. Leuthingero. *part. 7. comment. hist. March. pag. 13. 14.* Et inde tamen nihilominus frumentum industrialium fructuum species remanebit. Formam specificam in reliqvis definitionis verbis exposuimus, dum granum illud continere assertum fuit, in qvo à leguminibus, alterâ frugum specie maximè differt per tradita. *n. 82. seqq. conf. n. 68.* Finis frumenti est vel communis ipsi cum omnibus fructibus, qvos hominum gratia rerum naturam comparasse testatur JCtus *l. 28 §. 1. ff. de usur.* (ubi obiter notes, in dicto textu aliqvid humani passum esse Cajum, qvod hâc ratione ad decidendam controversiam de partu ancillæ, an in fructu sit? usus fuerit, cum, si eadem admittenda veniat, illud exinde seqvatur inconveniens, nec partum ancillæ tanqvam fructum ad Dominum ancillæ spectare contrà §. *19. Instit. de R. D.* Melior itaq; ea est, qvam suppeditat Ulpianus. *l. 27. ff. de hered. petit.* qvod ancillæ non ad id comparentur, ut pariant, sed ut operas serviles præstent:) Vel proprius, qvi juxta varias frumentorum species & ipse variat. Aliud enim frumenti genus ad panem producendum, aliud ad cerevisiam coqvendam, aliud ad pultis præparationem aptum est. Potissimus tamen finis frumenti ille est, ut panis exinde comparetur. *vid.* Stuck. *antiqvit. Conviv. lib. 2. f. m. 160. b.* In qvo leguminibus prævalet, qvæ solum ad cibos secundarios (Zugemüse) adhibentur, vel etiam ignobilioribus usibus, ut erugationi corporum (qvomodo farinâ fabaceâ ad eruganda corpora usa est antiqvitas. Stuck. *d. l. f. 167. a. & b.*) inserviunt. Neqve his obstat, qvod Propheta jussus fuerit ex frumento, hordeo, fabâ, lente, milio & viciâ panes conficere, *Ezech. 4. v. 9.* atq; adeò & leguminibus hic usus cum frumento communis esse videatur. Non ineptè enim de his panibus judicat Stuckius. *d. l lib. 1. f. 58. b.* eos Symbolum fuisse magnæ inopiæ atq; famis, qvæ populo in futurâ urbis obsidione fuerit subeunda, ut, cum anteà delicato pane (utpote in regione optimi frumenti fertilissimâ) vesci solitus sit, annonæ caritas subsecutura, eum coactura sit, ut ex lente & viciâ, rebus ad hunc finem aliàs ineptis panem sibi præparaturus

114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121.

turus sit. *Conf.* Cornel. à Lapide *ad d. Ezech. l. f. m. 979.* Qvod verò
122. idem Stuckius *ibid.* panum horum descriptioni congruere aliqvo modo illum Apuleji locum *lib. 6. Metamorph. p.m. 269.* putat, ubi frumentum, hordeum, milium, papaver, cicer, lens & faba à Venere acervatim commixta & in unum glomulum, (vel, ut alii legunt: *grumulum:*) confusa fuisse dicuntur, in eo nescio, an dictum Apuleji locum satis curatè inspexerit. Perlustranti enim circumstantias allegatæ de Venere fabulæ, apparet, glomulum ibi non obsonii significare, uti exponit Stuckius, sed solum acervulum qvendam, in qvo Psyche confusa ista varia frugum genera discernere rursus atqve separare debebat.

Frumenti voce ita expositâ, qvid *Juris* nomine in inscriptione
123. nobis veniat breviter dicendum. Ut verò varias Juris acceptiones omittam, qvas eleganter exhibet Ericus Mauritius. *differt. de principiis juris publici cap. 1. th. 1. seqq.* Jus h.l. illud voco, qvod Grotius. *l. 1. de J. B. & P. c. 1. §. 6.* definit qvalitatem moralem personæ competentem ad aliqvid justè habendum vel agendum.

Dixi autem in titulo: De Jure *Circa* frumentum, non: De jure
124. frumenti. Frumentum enim tanqvam res inanimata subjectum juris, cui illud inhæreat, esse non poterit, sed objectum tantum ejusdem est, aut occasio, unde homines jus exercent. Qvod ut melius intelligatur
125. præsuppono ex Hahnio. *tract. de jure rerum cap. 1. concl. 2. n. 5. & concl. 6. ac 7.* Jus rerum vel *Circa* rem sumi tripliciter 1. latissimè pro qvâcunqve facultate qvâ aliqvis qvid potest circa rem, ut etiam jura personarum tunc includat. Qvatenus verò juri personarum contradistingvi-
126. tur, tunc accipitur 2. latè; pro qvâcunqve potestate circa rem, ubi qvidem nec res ipsa nobis est divincta nec homo aliqvis ad eam præstandam juris vinculo nexus est, sed ejus juris exercitium immediatè ex legibus vel naturæ decreto alicui datum est, describente Feltmanno *de jure in re & ad rem cap. 9. n. 5.* sic dicitur jus retentionis, deductionis, imputationis, reservationis, deliberandi, immunitatis, gladii. &c. 3. Strictè pro eo jure circa rem, ex qvo actiones reales & personales
127. oriuntur, & qvo vel res ipsa affecta est, vel persona obligata, qvorum illud appellatur jus in re (cujus cum Magnif. & JCtiss. Dn. BORNIO, Dn. Patrono ac Promotore meo ex paucis maximoperè colendo *in differt. inaugurali de Jure in re* unicam tantùm agnosco speciem,

domi-

dominium nempe, frustrà, qvamvis magno & ad nauseam usqve coacervato syllogismorum apparatu dissentientibus ejus adversariis, de qvô fortè alio tempore latius id exponendi occasio se offeret) hoc vero jus ad rem. Præsenti in loco vocabulum juris circa frumentum 128.
sumitur in primâ eâqvè latissimâ acceptione. Non enim de solo jure in re & ad rem, qvod hominibus in frumento competit, hic nobis agendum erit, sed & de privilegiis occasione frumenti datis & de potestate imperandi personis propter frumentum.

Ut ergo methodum capiat dissertatio nostra, Jus circa frumen- 129.
tum vel exercetur à potestate publicâ vel à privatis. In privatis considerandum, 1. Jus personarum, 2. Jus rerum qvod vel in re, vel ad rem, & hoc vel ex contractibus oriundum vel ex delictis. 3. Jus actionum judicialium.

CAPUT II.

De

Potestate Principis circa frumentum & in specie, de horreis publicis, magistratibus ob annonam electis, & exportatione frumenti prohibitâ.

SUMMARIA.

Finis Reip. duplex, εὐδαιμονία & αὐταρκεία. n. 1. Ad αὐτάρκειαν spectat abundantia frumenti, eique contrariatur annonæ caritas. n. 2. qvam princeps avertere debet. n. 3. Generalis caritatis causa maledictio divina. n. 4. Hujus remedium. n. 5. (Tempore famis canes interfecti. n. 6. An commodè? n. 7.) Speciales causæ. n. 8. Ad primam spectant qvatuor venditionum frumenti genera. n. 9.

I. Exportatio frumenti ad qvosvis qvam Princeps dupliciter removere potest. n. 10.

(1.) Coemendo abundantem frumenti copiam exemplo Romanorum. n. 11. Sedes hujus materiæ. n. 12. Autores de eâ. n. 13. Horrea qvid? n. 14. Tàm à privatis qvàm publicè exstructa. n. 15. Annona qvid? n. 16. Differt à Capitibus. num. 17. Sumitur qvandoqve pro pane. n. 18. Annona desumta ex provinciis fru-

mentariis. n. 19. Quo modo Romam & Constantinopolin deferri solita? n. 20. Cur à Romanis in horrea collecta? n. 21. Annona duplex: militaris. n. 22. 23. & civilis, quæ vel civica. n. 24. 25. vel Popularis. Quis primùm populo frumentum distribuerit. n. 26. Augustus deficiente frumento se necare voluit. n. 27. Populo loco frumenti panis distributus. n. 28. Quæ ratio? n. 29. Quis Constantinopoli distributionem instituerit? n. 30. Tesseræ frumentariæ. n. 31. Quomodo distributio facta? n. 32. Magistratûs certi ap. Romanos curam annonæ habebant. n. 33. In urbe Ædiles Cereales & præfectus Urbi. n. 34. Item præfectus annonæ. n. 35. 36. Hujus officium. n. 37. In Provinciis præses. n. 38. Cura cœmendi frumenti spectavit ad sitonas. n. 39. Librarii horreorum qui? n. 40. Qui mensores? n. 41. Romanos imitari debet bonus princeps. n. 42. Exempla hujus rei. n. 43.

(2.) Legem de prohibitâ frumenti exportatione proponendo. n. 44. Circa quam quæritur:

An magistratus municipalis talem legem condere possit? Affirm. n. 45 ut nec principis confirmatione indigeat. n. 46.

An hujusmodi lex justa sit? Ratio dubitandi. n. 47. Responsio Knichen. n. 48. Quæ rejicitur. n. 49. Princeps potest talem legem ponere etiam tempore abundantiæ. n. 50. Cuilibet liberum est quid velit acquirere, vel non. n. 51. Emtio frumenti extraneo denegata non est justa belli causa. n. 52. 53. Quomodo obligemur ad adjuvandam commerciorum libertatem. n. 54. Monopolium non omne illicitum. n. 55.

Quid in simili lege sub frumento comprehendatur? n. 56.

An farina? Rationes dubitandi pro negativâ. n. 57. Affirmatur quæstio. n. 58. An sub voce frumenti contineatur farinâ? Rationes affirmantium. n. 59. 60. 61. Negatur. n. 62. Explicatur l. 9. §. fin. de contrab. emt. n. 63. 64. 65. Farina censetur prohibita non ex verbis sed mente legis. n. 66. Venditione materiæ prohibitâ materiatum vendi nequit. n. 67. Statutum jus commune restringens vel corrigens odiosum est. n. 68. ex mente Gailii & Hartm. Pistoris. num. 69. Quod falsum. n. 70. Cum potius pro favorabili habendum sit. In statutorum interpretatione uti in interpretatione Legum procedendum. n. 71. Notatur

Treut-

Tremulerus. n. 72. Favorabilia extendenda, odiosa restringenda. n. 73. Quomodo leges, quæ de favore & odio participant, explicandæ? n. 74. In dicto statuto cur vox frumenti ad farinam extendatur. n. 75. An leges pœnales strictè interpretandæ n. 76

An panis? Affirm. n. 77.

An hordeum, avena, & spelta? Negat Ripa. n. 78. Sed affirmatur tàm quoad verba statuti. n. 79. Quamvis mentem. n. 80. 81.

An milium, panicum, & oryza? Dubit. n. 82.

Ad Legumina? Negatur n. 83. An legumina sub voce tritici contineantur. n. 84.

II. Venditio frumenti immaturi.

III. Venditio frumenti sine justâ mensurâ.

IV. Venditio frumenti ex injusto pretiò de quibus relative. n. 85. 86. 87.

FInis Reip. cujuslibet à Politicis duplex constituitur, αὐτάρκεια & εὐδαιμονέια. Prior procuratur à principe, si opus det, ut omnium rerum ad vitam necessariarum sufficientiâ abundet civitas; alterum vero idem per leges subditis suis præscriptas obtinet. Ad vitam conservandum si ulla res necessariò reqviritur, sanè de frumento qvàm maximè id dicendum erit. Panem enim si hominibus adimas, proh! qvanta miseria inde orietur, cum dimidia ferè victualium pars tunc videatur esse ablata. Curabit itaqve bonus princeps, ut frumenti copia in Civitate, qvam regit, deprehendatur, caritasq; annonæ sollicitè evitetur. Cum verò caritatis annonæ variæ sint causæ, singulis his singula remedia qværet princeps, qvô illis in tempore obex poni posfit. Generalis causa famis, uti omnium malorum similium, à Deo ad puniendam hominum improbitatem inventorum est maledictio divina terræ ob impietatem humanam impofita. *2. Reg. 24. Ezech. 6. & 7. Deuteron. 28.* (ad qvam an cum Thalmudistis, *vid.* Tholosan. *lib. 31. Syntagm. c. 23. n. 3.* referenda sit retentio primitiarum Deo debitarum, alii viderint) cui, si jam adsit, per diligentiam humanam vix remedium poni poterit, cum hæc sine benedictione divinâ, qvæ in frugum productione utramqve facit paginam, nullum effectum sortiri qveat. Qvapropter hic nullâ aliâ methodo opus erit, qvam ut vel ab initio cum subditis suis ita religionem colat princeps, ut Deus ad famem immittendam non commoveatur, vel, si pœna jam præsens sit, ea aut patienter

1.

2.

3.

4.

5.

6. sustineatur, aut preces seriæ pro amovendâ eâ instituentur. His enim adhibitis meliorem successum res habitura est, qvam si canes occidantur, qvod à Carolo Bono Comite Flandriæ, cum anno 1126. sterilitas in Galliâ & Flandriâ grassaretur factum esse ex Meyeri *histor. Flandr. lib. 4.* narrat Tholosanus *lib. 47. c. 31. n. 12.* ne nimirum à canibus exiguum
7. annonæ consumeretur. Qvod remedium nescio cur commendetur à Tholosano *d.l.* cum notum sit, canes præ aliis bestiis frumento haudqvaqvam tales parari insidias, qvibus nisi per ipsorum mortem remedium
8. invenire non possimus. Speciales causæ, per qvas annonæ caritas introducitur, ex innumeris potissimum duæ eminent in præsenti considerandæ. 1. Venditio frumenti vel intempestiva, vel injusta, 2. ejusdem attentata coemtio nimia à privatis facta, monopolium redo-
9. lens *vid. cap.* 3. Ad primam refero (1.) exportationem ac venditionem frumenti ad qvosvis. *vid. Marqvard. de Jure Mercaturæ pag. 526. num. 41.* (2.) venditionem frumenti immaturi (3.) venditionem frumenti sine justâ mensurâ, *vid. infra. num. 85.* & (4.) venditionem
10. frumenti sine justo pretio. *vid. cap. 3. n. 1. seq.* Exportationem avertet princeps tùm privativè, coemendo publicè abundantem frumenti copiam, tùm positivè, legem de prohibitâ ejus exportatione statuendo.
11. *vid. infrà. n. 44.* Ut à priori incipiamus, nescio an in ullâ Rep. melius circa hanc rem dispositum fuerit, qvàm in Romanâ. Ibi enim non solum horrea publica extructa, sed & varia magistratuum, qvi rei annariæ curam gerebant, genera ordinata deprehendes, *vid. inf. n. 33.* Huc
12. spectant *tot. tit. Cod. de Annonæ præfectis, de Annonæ militaris erogatione, de Annonis Civilibus, de Annonis & Capitatione administrantium vel eorum Assessorum, de Annonis & Tributis, de Annonarum militarium excoctione & translatione, de Apparitoribus præfecti annonæ, de Cavone frumentario Urbis Romæ, de Conditis in publicis horreis, de Frumenti coemendi curâ & prohibitione, de Frumento Alexandrino,*
13. *de Frumento Urbis Constantinopolitanæ &c.* Tractarunt etiam hanc materiam Bulenger. *de Vectigal. pop. Rom. cap. 9. per integr.* item Dn. Struvius *in Disp. de annonâ, Jenæ an. 53. habitâ, & popularis meus* Polycarpus Marci *in Disput. de conditis in publicis horreis qvam sub præsidio Dn. Tesmari, Marpurgi an. 75. habuit*, ex qvibus summâ brevitate,
14. qvod ad rem præsentem pertinebit, exponemus. Horrea itaqve nihil

aliud

aliud erant, qvàm ædificia publica ad variarum rerum, qvæ ad annonam ſpectabant, curam deſtinata *Vid.* Gottofr. *in not. ad Cod. Theod. T. 4. p. 102.* Perez. *ad tit. Cod. de Condit. in publ. horr. n. 1. & 2.* qvalia non tantùm in veteri Româ, ſed & Conſtantinopoli freqventia fuiſſe, argumento eſt. *l. 1. C. de frum. Urb. Conſtant. l. 2 C. de Annon. Civil.* eaq; extructa ſunt munificentiâ non ſolum imperatoriâ, ſed & privatâ. Hinc æqvè horrea Sejana ac Semproniana &c. memorant hiſtorici, 15. qvàm Valentiniana aut Theodoſiana. Erant & horrea Portuenſia, in portu urbis Romæ extructa, ad condendum canonem urbis Romæ. *vid.* Gottofred. *ad Cod. Theod. Tom. 5. p. 262.* Per annonarias autem 16. ſpecies, qvæ in iſtis horreis condi ſolebant, intellige eas, qvæ ad victum humanum pertinent, & qvibus vitam toleramus, qvales ſunt frumentum, panis, vinum, oleum, liqvamen, id eſt, garum laridum &c. Hæ contradiſtingvebantur Capitibus, ſive pabulis eqvorum, & Camelorum; qvibus vehimus nos & ſarcinas noſtras. Cujac. in *append. oper. ad tit. Cod. de annon. & capit. f. m. 604. ubi plura. Conf.* Tholoſ. 17. *Synt. libr. 36. c. 30. n. 1.* Qvandoq; tamen annona ſpecificè pro pane uſurpata fuit, ut in *l. 11. tit. 16. lib. 14. Cod. Theod. ibiq; Gottofred.* Petebantur 18. hæ annonæ tùm ex prædiis & agris publicis. *l. 2. §. 1. C. de adminiſtr. rer. ad civit. pertin.* tùm ex provinciis frumentariis, ita dictis, qvod frumentum & reliqvas ſpecies tributi loco Romanis dare cogerentur, ut Galliâ, Britanniâ, Macedoniâ, Siciliâ, Sardiniâ, Africâ, Hiſpaniâ & Germaniâ, (maximè tamen ex Africâ. *vid.* Demſter. *ad lib. 7. antiqvit. Roſin. cap. 38.*) ex qvibus frumentum diviſione factâ in utramqve Romam apportabatur. Et Africanum qvidem partim ex totâ Ægypto 20 primùm Alexandriam *l. 6. C. de Navic.* mox Conſtantinopolin transferebatur, partim nautis dabatur, in uſum urbis Romanæ. Nautæ accepta in Africâ teſtimonia ſe incorruptas ſpecies ſuſcepiſſe, Præfecto annonæ, ſi ad portum urbis Romæ perveniſſent, exhibebant, ut is frumenta, an adhuc talia eſſent, inſpiceret. *l. 1. C. de Can. frument. Urb. Rom.* & frumenta ſibi data hoc modo Oſtiam & inde in horrea portuenſia deferebant, qvæ poſteà ab Oſtiâ Romam devehenda, navibus Caudicariis imponebantur, *Conf. inf. n. 41.* à qvâ transvectione ut onere publico nemo, qvi navem in Tiberi habebat, excuſare ſe poterat *l. un. C. de naut. Tiberin.* Colligebant vero Romani annonam in hor- 21.

rea potisſimum ideò, ut eam poſteà rurſus populo exhiberent, ac diſtribuerent; Hinc duplicis annonæ freqvens mentio: civilis & militaris. 22. Hæc ita appellata, qvod militibus in expeditione degentibus præſtaretur, de qvâ præſtatione *vid. l. 1. C. de erog. milit. ann.* & hujus reſpectu incumbebat provincialibus onus eam ad caſtra transferendi & excoqvendi. *l. 2. & 4. C de erog. milit. annon. l. 6. C. de annon. l. 8. & 9. C. eod.* 23. à qvibus oneribus nemo excuſabatur, ne ipſa qvidem principis prædia patrimonialia. *l. 2. C. de excoct. & translat. milit. ann.* nec Eccleſiæ prædium, *l. 21. C. de curſ. publ.* Exceptio tamen eſt, *in l. 1. C. de excoct. junct. l. 40. §. 3 ff. de V. S.* Civilis annona duplex erat, vel Civica, vel Popularis. 24. Illa dicebatur, qvæ Civilibus magiſtratibus eorumqve officiis dabatur, qvam magiſtratibus in ſuos uſus æſtimare, & pretium pro frumento accipere licebat, qvæ æſtimatio adærationis nomine venit. *l. 13. C. de erog. milit. ann. l. 4. C. de milit. veſte* ejusqve multa exempla occurrunt. *l. 1. C. de off. præf. prat. Africæ.* Pertinent & huc annonæ Palatinæ de 25. qvibus *l. 35. C. Theod. de erog. milit. ann.* item annonæ Profeſſorum & Sophiſtarum. *l. 9. C. de Profeſſ. & med.* qvas accipiebant de horreis fiſcalibus in frumento & oleo, notante Gottofr. *ad l. 11. Cod. Theod. de* 26. *Profeſſ. & med. & ad l. 11. Cod. Theod. de frument. urb. Conſtant.* Popularis annona, populo diſtribuebatur, qvod primum à Manio Marcio ædili plebis factum eſſe refert Plinius *lib. 18. hiſt. nat. c. 3.* Ille enim primis Reip. temporibus frumentum populo ſingulis in modios aſſibus donavit. Poſteà lege Gracchi conſtitutum eſt, ut frumentum populo divideretur ſenis æris trientibus in ſingulos modios acceptis. P. autem Clodii rogationibus eò res devenit, ut gratis populo frumentum daretur, qvod Imperator Auguſtus, ut plebem ſibi devinciret, freqventer 27. obſervavit. Sveton. *in vitâ ejus c. 40. & 41.* Et hoc qvidem cum tantâ diligentiâ & anxietate, ut cum aliqvando horrea inviſeret, viſo in iis ſolummodò frumento pro trium dierum uſu, veneno mori ſtatuerit, ſi è provinciis claſſes intereà non veniſſent, uti ex Svetonio & Diacono 28. refert Buleng. *de Vect. Pop. Rom. c. 9. pag. m. 30.* Atqve ab iſtâ antiqvâ origine, qvâ frumentum populo tantùm in annonæ caritate præbebatur, *vid.* Contarenus *de frument. Rom. larg. c. 1. ſeqq.* Peller. *Polit. ſceler. c. 35. p. 188.* res eò devenit, ut populo non ſolum extrà annonæ difficultatem frumentum, ſed etiam loco frumenti panis præberetur, cujus

initium

initium alii Aureliano, alii Alexandro Severo adscribunt, isqve mos panes præbendi adeò inolevit postea, ut Honorius & Theodosius Impp. expresse vetuerint frumentum populo dividi, & loco hujus panem dare jusserint, *l. 1. C. de frum. Urb. Constant.* Qvod ideò constitutum, ne frumentum (qvod plurimi suo & familiæ suæ cum damno facere solebant) alienaretur, ac pecunia inde accepta in alios usus converteretur. *vid.* Gottofr. *Cod. Theod. T. 5 p. 235.* 29. In urbe Constantinopolitanâ annonas has instituit Constantinus M. datiq; initio panes iis, 30. qvi ædificia nova in dictâ civitate extruebant. *Gottofr. d. l.* postea vero æqvè inter populum, & qvidem de gradibus (unde gradiles dicuntur. *l. 3. C. Theod. de frum. Urb. Constant.*) divisi sunt, distributis prius inter populum tesseris frumentariis, qvarum mentio in *l. 52. §. 1. ff. de judic. l. 49. § 1. l. 87. princ. de Leg. II. Nov. 88. c. 2.* Erant verò tesseræ frumentariæ 31. certa signa ex ære confecta, qvibus modus annonæ atqve percipientis nomen incisum erat. *l. 5. C. Theod. de annon. civil. & pan. grad.* eæqve postea mensoribus, & iis, qvi annonam erogabant, exhibebantur. Ita 32. autem distribui debebat frumenti annona docente, *l. 1. C. de condit. in publ. horreis*, ut primum frumentum vetus erogaretur, aut, si illud corruptum sit, cum novo misceretur, ut hujus adjectione corruptio velata damnum fisco non afferat.

Constituta prætereà à Romanis sunt varia magistratuum & of- 33. ficialium, qvi curam rei annonariæ haberent, genera, qvorum alii in urbe erant, alii in provinciis. In urbe primis adhuc Reip. temporibus 34. erant Ædiles Cereales ordinati. *l. 2. §. 32. ff. de O. J.* postea tota res ad præfectum urbi rediit. *l. 1. C. de offic. præf. Urb.* qvi habebat corporalem animadversionem in Patronos Caudicarios & horreorum Portuensium. *l. 9. C. Theod. de suscept.* curabatqve ut horrea fiscalia inter privatos usus translata restituerentur, *l. 12. C. Theod. de horreis urb. Rom. & portus à privatis usurpatis.* Qvamvis enim rei annonariæ constitutus 35. esset singularis perfectus, cum eo tamen curam communem habuit præfectus urbi *d. l. 1. C. de off. præf. Urb. Cujac. in append. op. ad tit. C. de off. præf. Urb. f. m. 578. a.* & præfectus annonæ sub præfecto urbi erat, *d. l. 1. C. de off. præf. Urb.* in eo tamen remanente differentiâ, qvod unusqvisqve suos separatos apparitores haberet. *l. 1. C. de apparit. præf. ann.* ubi constituit Imperator, ut cura rei annonariæ nonnisi per annonæ

nonæ præfecti apparitores expediatur, cum Imperatori ſemper odioſæ
36. ſint confuſiones officiorum. Ex qvo colligunt Dd. eum, qvi habet juriſdictionem generalem, non habere tamen cognitionem in iis rebus, qvæ ſpecialiter alterius curæ attributæ ſunt. Brunnem. *ad d. l. 1. C. de*
37. *appar. præf. ann. n. 3. f. m. 1356.* Audiebat verò præfectus annonæ omnes privatas de re frumentariâ qvæſtiones. *l. ult. ff. qvod cum eo, qvi in al. poteſt. eſt.* tàm civiles, qvàm criminales de Dardanariis, qvi annonam flagitabant, in qvibus etiam ad accuſandum mulieres admittebantur. Erant qvoqve ſub ipſius curâ menſurarii & navicularii. *Vid.* Cujac.
38. *in app. oper. ad tit. C. de offic. præf. ann. f. m. 590. conf. ſuprà n. 20.* In provinciis Præſidis erat notio, de cujus officio. *vide l. 2. C. de cond. in publ. horreis.* Illarum verò annonarum, qvas civicas diximus, erogatio ad præfectos prætorio pertinebat. *Zoſim. lib. 2.* Aliqvid etiam hujus curæ præfectum vigilum redundabat, qvi nocturnos horreorum effractores coercebat. *l. 3. §. 1. ff. de offic. præf. vigil.* Fit & præterea mentio Comitis
39. horreorum in *l. un. C. de piſtoribus.* Cura coemendi & diſtribuendi frumenti ſpectabat ad Sitonas *l. 2. ff. de vacat. mun.* vel ſitocomas ſeu frumentarios. *l. 18. §. 5. ff. de muner.* qvi neceſſitatis præſertim tempore per provincias dimittebantur, ut coemerent frumentum, qvod princeps populo vel exercitui diſtribuere volebat, hisqve provinciales frumenta vendere cogebantur, ſed illa tantum, qvæ ſuperflua habebant, non neceſſaria. *l. 2. C. ut nem. liceat in coemt.* & referebatur hæc cura inter
40. perſonalia munera. *l 18. §. 5. & 8. ff. de muner. & honor.* Deprehenduntur & alii officiales in legibus Juris Romani circa annonam occupati, ut in *l. 6. ff. de Immun.* Librarii horreorum commemorantur, qvi ad id videntur conſtituti, ut ea, qvæ in horreis reponebantur, notarent &
41. ſcriberent. Erant & menſores, qvi advecta frumenta admetiebantur in horrea portuenſia, & inde iterum ad menſuram appendebant, qvando â Caudicariis Romam eſſent deferenda, qvi Zygoſtaſii appellaban-
42. tur, qvorum mentio fit. *in l. 26. ff. de excuſat. vid. ſupr. n. 20.* Ad Romanorum itaq; exemplum bonus ac ſapiens Princeps & horrea publica extrui curabit, & magiſtratûs, qvi eorum curam habeant, iis præponet, qvorum officium latè exponit Perez. *in Cod. ad tit. de cond. in publ. horreis. num. 10. ſeqq.* De utroq; in Imperio noſtro prudenter proſpe-
43. ctum reperitur in *Receſſ. Imper. de anno 1641. §.* Anreichen die Auffrich,

richtung gewisser Magazin- und Proviant-Häuser / *& de anno 1666.* §. Und aber wir hiebevor mit einem tauglichen/ tapffern und verständigen Oberst-Proviantmeister gefast ꝛc. & in urbe patriâ, Lipsiæ, non solum tale ædificium publicum (das Kornhauß/) extructum est, sed officiales præterea varii (Kornschreiber / Kornmesser /) qvi rei frumentariæ curam habeant, constituti sunt.

Dixi *n. 18.* principem porrò exportationi frumentariæ ad qvos- 44.
vis obicem ponere posse, si legem, qvâ eandem prohibeat, civibus suis promulget, qvale præceptum maximè ad avertendam annonæ caritatem facere docet Marqvard. *lib. 4. de mercat. c. 7. num. 41.* Ubi initio
qværitur: An & Magistratus municipalis statutum de non exportan- 45.
do frumento concedere possit? Qvod omnino affirmandum videtur, qvoniam, dum princeps ipsi potestatem disponendi de rebus ad communem municipii utilitatem spectantibus concesit, etiam de hoc statuto condendo, qvatenus per id publica utilitas procuratur, potestatem dedisse videtur. Ampliamus dicta, ut tale statutum ne qvidem 46.
expressâ principis approbatione opus habeat, qvia administrationem bonorum communium, non verò decisionem causarum forensium concernit. B. Brunneman. *Repetit. Paratitl. Wesenb. ad tit. de LL. qv. 6. & in comm. ad L. 9. ff. de J. & J. n. 2.* Conf. Hect. Capyc. Latro *consult. 67. n. 7. & 8.*

Qvicqvid hujus sit, sive princeps, sive alius qvidam magistratus 47.
similem legem ferat, an ea justa sit & obliget? porrò disqviritur, Pro negativâ illud affertur, qvod per eam videatur fraus fieri Juri gentium, juxta qvod commerciorum usus liber esse debet. At per hanc prohibitionem monopolium qvoddam injustum induci, adeoqve & tale statutum justitiâ destitui. Respondet ad hanc objectionem Knichen. 48.
de Jure subl. territ. c. 4. n. 364. seqq. procedere dictâ de libertate commerciorum, qvod nimirum venditionem ac emtionem rerum venalium turbare non debeamus, si abundantia rerum dominetur, non verò si penuriâ earum laboremus, &c. Qvæ responsio ad magistra- 49.
tum municipalem accommodata tolerari forte posset. Hic enim non pro lubitu potestatem statuta condendi à principe accepisse præsumitur, sed pro utilitate tantum municipii, qvæ non videtur urgere talem legem, si abundantia frumenti adsit. Qvamvis & hôc in casu dicere 50.

posſis, prudentis magiſtratûs eſſe, ut utilitati civitatis ſuæ, non tantûm
50. de præſenti, ſed & in futurum per hoc ſtatutum proſpiciat. At qvod principem concernit, certè ex aliis principiis hæc lis dirimenda eſſe videtur. Princeps enim ſimilem exportationem etiam in maximè abundanti frumenti copiâ juſtè prohibere poterit. Qvemadmodum
51. enim cuilibet liberum eſt ſtatuere, qvid acqvirere velit vel non, adeoq; ego tertium cogere non poſſum, ut res meas emat, qvibus ego abundo & ipſe iis opus habet; *vid.* Grot. *de Jure B. & P. lib. 2. cap. 2. §. 20.* (cujus §. ſenſum non commodè videtur percepiſſe Dn. Simon. *in notis ad eund.*) ita ex naturâ relatorum nec alter me adigere poterit, ut ipſi res meas, qvibus ipſe indiget, ego verò abundo, vendam. *vid. Magnif. Dn.* Ziegl. *in not. ad d. Grot. cap. §. 19. Conf.* Henniges *ibid.* qvi & ipſe prohibitionem venditionis frumentariæ ad tempus penuriæ cum Grotio reſtringit) ſed, cum qvilibet ſit juſtus rerum ſuarum moderator & arbiter; & in hoc caſu poteſtas mihi relinqvetur, ſtatuendi, qvid ex
52. abundantiâ meâ alteri vendere velim vel non. Qvod ſi itaq; princeps extraneum ad emendum ſibi frumentum nolit admittere, neqvaqvam per hoc injuria ipſum afficiet, ob qvam, ſi & alter ſumma poteſtate polleat, bellum deneganti frumentum inferre poſſit, qvod videtur voluiſſe Grotius *d. l. §. 19.* Qvamvis enim Jus naturæ me obliget, ut alteri
53. indigenti opem feram ex abundantiâ meâ, tamen 1. & obligatio hæc imperfecta eſt (qvæ uti in foro civili non parit actionem, ita nec in foro Gentium eâdem non adimpleta, bellum mihi permittit) & 2. alteri poteſtas non danda eſt, ut ipſe ſibi poteſtatem ſumat judicandi, qvid ex rebus meis abundans ſit, qvid neceſſarium; & deniq; 3. non præſumitur tanta eſſe tertii indigentia, cum commercia ubivis pateant, ut aliunde
54. facile ſibi id, qvod à me petit, frumentum comparare poſſit. Qvod ergo de turbatâ commerciorum libertate *num. 47.* opponebatur, huc non qvadrat, cum nemo ex iſto Juris Gentium capite, qvod libertatem commerciorum commendat, ita obligetur, ut cuivis id deſideranti res ſuas vendat, aut alterum res proprias vendere volentem intrà ſuam civitatem admittat, ſed ad hoc tantùm, ut commercia in univerſum non prohibeat. *Vide qvæ eleganter circa hanc materiam adduxit Ma-*
55. *gnif. Dn.* Ziegler. *in Diſſert. de Jure Commerciorum. §. 22. & 23.* Monopolium autem, qvamvis fortè per talem legem inducatur, tamen

nec

nec omne monopolium illicitum est, nec hoc inter illicita referri poterit.

Vendicatâ hoc modo legis ejusmodi prohibitivæ justitiâ, circa explicationem ejusdem variæ se offerunt qvæstiones, commodius infrà, ubi de delictis circa frumentum agemus, pertractandæ. Unicam tantùm in præsenti ventilabimus: Qvod si lex vel statutum exportationem frumenti sub pœnâ prohibeat, qvid nomine frumenti comprehendatur? Qvæ qvidem qvæstio variis modis ap. autores agitata deprehenditur. 56.

Maxima lis est de *farinâ*, an illius extractio in simili, lege prohibita censeatur vel non? Dubitandi pro negativâ ratio potissima affertur, qvod statuti verba propriè & strictè sint accipienda, præprimis si versemur in materiâ odiosâ, qvalis præsens omninò esse videtur, dum & libertas ante hanc prohibitionem pro lubitu frumentum vendendi & emendi, per hanc legem restringatur, & simul pœna contravenientibus irrogetur. Jam vero & libertatis restrictiò & pœnarum materia odiosa est, & hinc frumentum, utpote sub cujus voce non continetur farina, ad farinam extendi neqvaqvam poterit. Verum hôc non obstante affirmativa qvæstionis nobis arridet cum Surdo *decis. 139.* Marqvardo *de jure mercaturæ lib. 2. cap. 1. n. 37.* Ripâ *de peste cap. 5. n. 45. & seqq. ac* Hect. Capyc. Latrone *cons. 158. n. 24. seqq.* qvamvis non in omnibus putemus dictis autoribus ad hærendum esse. Illi enim pro defendendâ affirmativâ eâ præprimis ratione utuntur, qvod sub frumenti nomine & farina veniat, ut qvæ non videatur nova species â frumento, sed latitaverit solum anteà sub frumento, & posteà ope molæ sit detecta, *l. 7. §. 7. ff. de acqvir. R. D.* Adducunt porrò hanc in rem textum. *l. 70. ff. de leg. 3.* ubi lanæ appellatione continetur lana filata, qvæ semper lana dicitur donec ponatur in telâ, cujus argumento putant & frumentum tamdiu nomine frumenti venire, donec convertatur in panem. Addunt ultimò: etiamsi frumentum & farina non sint eadem per omnia, utriusq; tamen eandem esse οὐσίαν, *arg. l. 9. § fin & l. seqq. ff. de contrab. emt.* ubi vini & aceti dicitur eadem propè esse οὐσία sive substantia, modò vinum acuerit. Sed non placet hæc opinio. Frumentum enim & farinam specie differre, infrà, ubi de modis acqvirendi dominium agemus, ostendetur, ubi simul & ad *d. l. 7.* & *ad d. l. 70.* 57. 58. 59. 60. 61. 62.

63. respondebimus. Qvale autem ex *d. l. 9. de contrab. emt.* argumentum duci posſit, non video. Nam etſi diem, frumenti & farinæ certo reſpectu eandem eſſe ἰσότιμον, qvatenus nimirum materiam farinæ frumentum ſuppeditavit, tamen exinde inferre velle, frumenti vocem farinam comprehendere, ſimile eſſet, ac ſi diceres: Uvarum nomine ve-
64. nire etiam muſtum, qvia muſtum ex uvis confectum eſt. At hoc poſterius jus noſtrum non admittit, *arg. d. l. 7. §. 7. ff. de A. R. D.* ſiqvidem appellatione materiæ non continetur materiatum, qvod ad materiam
65. reverti non poteſt. *l. 78. §. 4. ff. de leg. 3. ibiq;.* Florianus de S. Petro. Ut taceam nec de vino in acetum converſo, de qvo loqvitur, *d. l. 9. de contrab. emt.* ad farinam è frumento paratam, firmam duci poſſe conſeqventiam, cum inter hæc duo maximam eſſe diſparitatem ex eo liqvidum ſit, qvod vinum ſi acuat, id ex vitio qvodam naturæ ſine induſtriâ hominis accidat, unde vel ex hâc ratione acetum iſtud non videtur eſſe nova ſpecies à vino. At farina non niſi ope humanâ è frumento
66. conficitur; Et ergo ab iſto ad hanc argumentari non poteris. Miſſo itaq; hoc reſponſionis medio, qvo Surdus & aſſeclæ uſi ſunt, circa propoſitam de farinâ qvæſtionem ita dicendum videtur: Vi verborum eqvidem in dicto caſu non intelligi prohibitam exportationem farinæ, rationem tamen & mentem ſtatuentium fuiſſe ut providerent, ne annonæ caritas ex frumenti exportatione proveniat; qvæ ratio cum etiam in exportatione farinæ locum ſibi vindicet, meritò ſtatutum tale ad exportationes farinæ extendi poterit. *vid.* Rip. *d. l. n. 47. Conf.* Gro-
67. tius *de Jur. B. & P. lib. 2. c. 16 §. 20. ſect. 2.* Pro qvâ ſententiâ ulterius confirmandâ conducit apprimè communis Dd. opinio, qvâ concludunt: In Statutis ſi prohibita ſit venditio materiæ, materiatum etiam vendi non poſſe; atqve hinc ſi extructio v. gr. lignorum prohibeatur, & de navibus ac triremibus idem dicendum eſſe. *vid.* Hect. Capyc. Latro
68. *d. l. n. 30. 31. 40. ſeqq.* Jam qvod principium iſtud ſuprà *num.* 57. nobis oppoſitum concernit: Statuta non recipere interpretationem extenſivam, illud ex falsâ hypotheſi videtur promanaſſe, qvaſi ſcilicet omne ſtatutum, præprimis Jus commune reſtringens vel corrigens, odioſum
69. ſit, & propterea, juxta regulam communem, reſtringendum. Defendunt hanc ſententiam poſt alios Gailius. *2. Obſ. 33. maximè n. 9. & 10.* & Hartm. Piſtor. *lib. 1. qv. 16. n. 18.* ſtatuentes: In Statutis à Jure communi rece-

recedentibus verba potisſimum reſpicienda eſſe, & ab iis ne latum qvidem ungvem recedendum, eademqve aliqvando qvidem, ſi abſurdum verba crudè accepta premat, reſtringi, non verò unqvam extendi poſſe, qvamvis identitas rationis adſit. Sed ad hæc ſciendum, non omnem 70.
Juris communis correctionem pro odioſâ habendam eſſe, qvoniam princeps, aut iſte cui poteſtas hæc à principe conceſſa, utplurimum in iſtâ correctione æqvitatem aut præſentem Reip. utilitatem, qvæ pro diverſitate temporum maximè variare ſolet, præ oculis habeant. Ex 71.
hâc itaq; ratione ſtatuta talia magis favorabilibus qvàm odioſis erunt annumeranda, & propterea recenſita opinio de ſtatutorum reſtrictivâ interpretatione pluribus diſplicuit, prout videre eſt ap. Ripam, & Latronem *d.d.l.l. qvibus adde &* Baldum *tract. de Statutis ſub voce: Interpretatio f. m. 934.* & Treutl. *Vol. 1. Diſp. 1. th. 10. lit. E.* ubi non malè aſſerit, regulariter in Statutis interpretandis idem qvod in Legibus eſſe faciendum; hoc eſt: Pro diverſitate rationis interpretationem qvà extenſivam qvà reſtrictivam iis accommodari poſſe. Malè tamen idem 72.
Treutlerus nec ſibi ipſi ſatis conſtans in ſeqq. pronunciat: Dictum axioma: Statuta ſtrictè eſſe interpretanda in Statutis Jure communi derogantibus admittendum eſſe. Longè enim ex aliis circumſtantiis deſumendum eſt, qvàm ex derogatione, ſi ſenſum legis aut Statuti reſtringere velis. *Vid.* Hahn. *ad Weſenb. tit. de LL. n. 8.* Grotius *d.l. 2. c. 16.* §. *22.* Reſtant alia duo capita, explicationi noſtræ ſuprà *num. 57.* ob- 73.
jecta, de reſtrictione libertatis unum, alterum qvod præſens ſtatutum pœnale ſit. Ubi qvidem non nego communisſimè in interpretatione legum illud occini: Favorabilia eſſe extendenda, odioſa reſtringenda, & inter odioſa qvoqve pœnas & libertatis reſtrictionem referri. *Conf.* Grotium *d.l.* §. *10.* Sed certum tamen eſt, plerasqve leges mixtam cau- 74.
ſam in ſe continere, hoc eſt uno reſpectu favorabiles eſſe, alio odioſas. In qvarum explicatione cum impoſſibile ſit extenſivam & reſtrictivam explicationem ſimul locum invenire, operam dabit cautus interpres, ut probè aſpiciat, an in iſtâ lege favor odium vincat, an verò ab eo vincatur, ac priori modo legem extendat, poſteriori vero eandem reſtringat. Qvibus præſuppoſitis dico: Libertatis eqvi- 75.
dem reſtrictionem odioſam eſſe, ac ſimile de pœnis certo modo concedi poſſe. Qvoniam tamen hæc libertatis limitatio ac pœnæ impo-

sitio in formato casu simul publicam utilitatem concernit, cui privatum interesse cedere semper debet; patet: plus favoris qvam odii statutum præsens continere, & per consequens rectè frumenti vocem ex
76. identitate rationis ad farinam fuisse extensam. Illud obiter addo, si concedamus, leges pœnam secum trahentes strictè explicandas esse & inter odiosa referendas, illud absurdum exindè seqvi, nullam legem propriè dictam interpretationem extensivam admittere, cum omnis lex perfecta pœnam secum ducat sive expressam, sive arbitrio judicis relictam.

77. Decidi nunc facilè ex dictis altera qvæstio poterit: An frumenti exportatione prohibitâ 2. *panem* exportare liceat? qvod similiter cum Surdo *d. decis. 139.* & Ripâ *d. l. n. 52.* negamus, cum & hic identitas rationis *n. 66.* exposita militet, & maxima fraus statuto fieri possit si panis exportatio permittatur. *arg. l. 30. ff. de LL.*

78. Sed an licebit 3. *hordeum, avenam & speltam* exportare? Conjungit has tres frumenti species Ripa. *d. l. n. 75.* dicitqve eas in statuto non contineri, qvàmvis aliàs nomine frumenti veniam, qvia frumentum in strictâ acceptione iisdem contradistingvatur. *l. 9. C. de suscept. præposit. lib. 10. conf. suprà cap. 1. n. 87.* strictum verò significatum esse communem, & propterea statutum istud juxtà communem loqvendi usum intelligendum esse. Idem qvoad hordeum sentit. Nicol. Rodrig. Fermosinus, JCtus Hispanus, *tract. 2. Crim. ad cap. qvod olim. 12. X. de*
79. *Jud. qv. 1. n. 14. p. m. 66.* At, si penitius rem intuearis, & qvæstionem hanc tàm ex verbis statuti, qvàm ex mente autoris terminare velis, contrarium videtur verius. Verba enim qvod concernit, non possumus Ripæ & illis, qvos ipse secutus est, Imolæ Alexandro &c. concedere postulatum illud, frumenti acceptionem strictiorem esse magis communem ac propriam. Reclamant enim & *l. 77. de V. S.* & qvotidiana experientia, juxtà qvas vox frumenti des Getreydes und der Kornfrüchte æqvè de avenâ, hordeo, ac speltâ qvàm tritico fortè vel secali prædicatur. Inverto ergo decisionem Ripæ & infero: Hordeum, avena & spelta comprehenduntur in statuto, qvia juxtà communem loqven-
80. di usum fructûum species sunt. Mentem Legislatoris si aspicias, qvàm *suprà n. 66.* asserui illam fuisse, ut annonæ caritatem evitaret, pro Ripæ opinione etiam afferri illud posset, nos ad panem coqvendum aut victum

ctum humanum his frumenti generibus uti non solere, sed solùm ad pabula eqvorum, camelorum &c. At hoc esse contrà descriptionem annonæ *n. 16.* exhibitam. Verum negamus hoc assertum. Nam ex hor- 81.
deo panem coqvi solere exemplum Christi panes qvinqve hordeaceos populo distribuentis abundè docet. Deinde victus humanus, & annona non solum in pane consistit, sed & in aliis rebus, vino v.g. aut oleo, qvæ certè panis non sunt. Similiter itaqve & dictæ frumentorum species ad pultem aut cerevisiam coqvendam adhibentur. Vid. Stuck. *antiqvit. conviv. l. 2. f. m. 166. b. conf. suprà c. 1. n. 119. 120.* & per consequens, si ipsarum exportatio admittatur, facilè per hoc factum annona gravari poterit, qvod contra mentem statuentium erat.

Movet hæc ultima ratio, ut 4. *milium, panicum & oryzam cap. 1.* 82.
n. 95. & 100. inter frumenta à nobis relata statuto contineri arbitrer, qvàmvis non soleamus ex his speciebus panem præparare (conf. tamen qvæ de panico affert Stuck. *d. l.*) nisi fortè qvis eadem ex eo capite rejicere velit, qvod hæ species non juxta communem loqvendi usum, (secundum qvem frumentum absolutè positum, pro analogato hujus generis nobiliori, & eo qvod aristam habet. *vid. cap. 1. n. 102.* accipitur) sub frumenti, des Getreydes/ nomine venire, & inde Legislatorem de significatu vero qvidem, sed eruditis solum proprio, probabiliter non cogitasse contendat. Ubi qvidem interpretationi Authenticæ hanc litem dirimendam relinqvo.

Ultimò & 5. an dictum statutum de *leguminum* exportatione in- 83.
telligi debeat? qværitur: Negamus cum Ripâ & Fermosino *d. d. l. l.* tùm qvod frumenti appellatione legumina non contineantur *l. 77. de V. S.* tùm qvod eorum usus primarius in pabulis bestiarum consistat; qvæ rationes tamen à se non erunt separandæ. Illud obiter noto, non re- 84.
ctè eundem Ripam *d. l. n. 55.* asserere; qvod in eo statuto, qvod *tritici* exportationem prohibet, *legumina* contineantur, qvia tritici vox legumina sub se comprehendat. Notatus qvippe jam hic Ripæ error à Wissenbachio est. *ad l. 77. de V. S. th. 10. & suprà cap. 1. n. 91. 92.* de hâc materiâ jam diximus.

Sufficiant hæc de exportatione. II. De Venditione frumento- 85.
rum immaturorum *vid. n. 9.* qvæ aliàs venditio in herbâ appellatur commodius in materiâ contractuum de frumento celebrari solitorum

age-

agemus. Circa III. & si nimirum frumenta sine justâ mensurâ vendantur, consideranda potissimum erit qvalitas pœnæ delinqventibus ex hôc capite debita, qvam infrà, ubi in delictorum explicatione erimus occupati, fusius perseqvemur. Restat itaq; IV. Venditio frumenti ex injusto pretio, à qvâ (ne in immensum hoc caput crescat) seqvens Caput III. & Disputationem II. B. C. D. exordiemur, cui interim

SIT LAUS ET GLORIA.